

Een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen

Resultatenrapport

Eva Deraedt
Wim Van Opstal

HIVA
K.U.Leuven

18-2009

WSE Report

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – 3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Een monitor voor de sociale inschakelings- economie in Vlaanderen

Resultatenrapport

Eva Deraedt
Wim Van Opstal

HIVA – K.U.Leuven

<p>Deze publicatie kwam tot stand met steun van het Europees Sociaal Fonds. Het ESF stelt middelen ter beschikking voor initiatieven die bijdragen tot meer en betere jobs voor meer mensen.</p> <p>Ontdek de werking in Vlaanderen via www.esf-agentschap.be.</p>	<p>Kernthema's ESF 2007-2013</p> <ul style="list-style-type: none"> Talenten activeren Arbeidskansen geven Ondernemen met mensen
	<p>ESF investeert in jouw toekomst.</p>

Deraedt, Eva & Van Opstal, Wim.

Een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Resultatenrapport
Eva Deraedt & Wim Van Opstal – Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Steunpunt Werk en So-
ciale Economie / Katholieke Universiteit Leuven. HIVA. 2009, 55p.

ISBN-97 890-8873-032-0

Copyright (2009)

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – B-3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 - F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

HIVA – K.U.Leuven
Parkstraat 47 bus 5300 - B-3000 Leuven
T:32(0)16 32 33 33 - F:32(0)16 32 33 44
hiva@kuleuven.be
www.hiva.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, micro-
film of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this report may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means, without permission in
writing from the publisher.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	III
Tabellen	V
Woord Vooraf	1
1. Inleiding.....	3
2. Conceptualisering	5
2.1 Benadering	5
2.2 Terminologie.....	5
2.3 Structuur databanken	7
2.3.1 Databank ondernemingen sociale inschakelingseconomie	8
2.3.2 Databank werknemers sociale inschakelingseconomie.....	9
2.3.3 Databank doelgroep sociale inschakelingseconomie	10
3. Profiel van de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen	11
3.1 Profiel van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie.....	11
3.1.1 Basisprofiel.....	11
a. <i>Schaalgrootte in termen van tewerkstelling</i>	11
b. <i>Schaalgrootte in monetaire termen</i>	13
3.1.2 Financieel Profiel.....	14
a. <i>Liquiditeitspositie</i>	14
b. <i>Solvabiliteit</i>	15
c. <i>Rentabiliteit</i>	16
d. <i>Kredietbeleid</i>	17
e. <i>Investeringsbeleid</i>	18
3.1.3 Organisatieprofiel	19
3.1.4 Subsidies	21
3.1.5 Aanwending tewerkstellingsstimuli.....	23
3.1.6 Activiteitenprofiel	25
3.2 Profiel van de werknemers in de sociale inschakelingseconomie	30
3.2.1 Geslacht	30
3.2.2 Leeftijd	31
3.2.3 Scholing.....	32
3.2.4 Nationaliteit en etnische achtergrond.....	33
3.2.5 Gezinssamenstelling	34
3.2.6 Opdrachtgrootte	35
3.2.7 Combinatie met overige statuten	36
3.2.8 Loon en inkomenspositie	36
a. <i>Daglonen doelgroepwerknemers</i>	37
b. <i>Daglonen omkadering</i>	38
c. <i>Lonen andere werknemers</i>	38

3.3	Profiel van de doelgroep van de sociale inschakelingseconomie.....	39
3.3.1	Afbakening van de potentiële doelgroep.....	39
3.3.2	Profiel van de doelgroep.....	40
	<i>a. Geslacht</i>	41
	<i>b. Leeftijd</i>	41
	<i>c. Scholing</i>	42
	<i>d. Nationaliteit en etnische achtergrond</i>	43
4.	Dekkingsgraad van de sociale inschakelingseconomie.....	44
4.1	Beschutte werkplaatsen.....	45
4.2	Sociale werkplaatsen.....	46
4.3	Lokale diensteneconomie.....	47
4.4	Invoegbedrijven (zonder dienstencheque erkenning).....	48
4.5	Invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning.....	49
4.6	Werkervaringsbedrijven.....	50
5.	Conclusies.....	51
	Referenties.....	53
Bijlage 1.	Boordtabel monitor sociale inschakelingseconomie.....	55

Tabellen

Tabel 3.1.1.a	12
Tabel 3.1.1.b	14
Tabel 3.1.2.a	15
Tabel 3.1.2.b	16
Tabel 3.1.2.c	17
Tabel 3.1.2.d	18
Tabel 3.1.2.e	19
Tabel 3.1.3.a	20
Tabel 3.1.3.b	20
Tabel 3.1.4.a	21
Tabel 3.1.4.b	22
Tabel 3.1.4.c	22
Tabel 3.1.4.d	23
Tabel 3.1.5.a	24
Tabel 3.1.5.b	24
Tabel 3.1.5.c	24
Tabel 3.1.6.a	27
Tabel 3.1.6.b	28
Tabel 3.1.6.c	29
Tabel 3.1.6.d	29
Tabel 3.2.1	31
Tabel 3.2.2.a	32
Tabel 3.2.2.b	32
Tabel 3.2.3	33
Tabel 3.2.4.a	34
Tabel 3.2.4.b	34
Tabel 3.2.5	35
Tabel 3.2.6	35
Tabel 3.2.7	36
Tabel 3.2.8.a	37
Tabel 3.2.8.b	38
Tabel 3.2.8.c	39
Tabel 3.3.2.a	41
Tabel 3.3.2.b	42
Tabel 3.3.2.c	42
Tabel 3.3.2.d	43
Tabel 3.3.2.e	43
Kaart 1. Ruimtelijke spreiding beschutte werkplaatsen	45
Kaart 2. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad sociale werkplaatsen	46
Kaart 3. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad lokale diensteneconomie	47
Kaart 4. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad invoegbedrijven (zonder dienstencheque erkenning)	48
Kaart 5. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad invoegbedrijven met dienstencheque erkenning	49
Kaart 6. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad werkervaringsbedrijven	50

Woord Vooraf

Voorliggend rapport toont de resultaten van een monitoringinstrument dat ontwikkeld werd om de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen in kaart te brengen. De ontwikkeling van dit instrument vond plaats aan het HIVA (K.U.Leuven), kadert in de onderzoekswerkzaamheden van het Steunpunt Werk en Sociale Economie en werd uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse administratie. De opdracht bestond erin bestaande databanken maximaal te valoriseren om zo het veelkleurige pallet van de sociale inschakelingseconomie in kaart te brengen. Het uiteindelijke resultaat levert ons de nodige indicatoren op om een profielschets te kunnen maken van de ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie, haar werknemers, maar ook haar potentiële doelgroep.

Dit resultatenrapport wordt vergezeld door twee andere rapporten. Ten eerste is er het technisch voorrapport dat de sociale economie in Vlaanderen conceptualiseert en de mogelijke bronnen voor het opstellen van een monitor oplijst (Gijselinckx & Van den Broeck, 2008). Daarin werd de argumentatie opgebouwd waarom in eerste instantie werk gemaakt werd van een monitor voor de sociale inschakelingseconomie als deelsector van de ruimere sociale economie in Vlaanderen, maar ook hoe de monitor kan uitgebreid worden tot meerdere categorieën van sociale economie-ondernemingen. Daarnaast hoort bij dit rapport ook een methodologierapport, dat andere onderzoekers in staat zou moeten stellen om de resultaten van deze monitor te repliceren en de administratie moet toelaten om deze monitor voor de komende jaren zelf op te stellen. We laten daarbij niet na om de nodige beleidsaanbevelingen te formuleren om de kwaliteit en de efficiëntie van dit werk te verhogen.

Dit rapport is het resultaat van een vruchtbare samenwerking tussen de academische wereld, werkveld en beleid. We danken daarbij vooreerst de leden van de werkgroep sociale economie, onder co-voorzitterschap van Kathleen Vandebroek en Jan Boeykens, en de leden van het technisch overleg, Erik Samoy, Lieven Van Wichelen, Johan Troch, Faiza Djait, Raf Boey, Marleen Jacobs, David Gelders, Bart Misseeuw, Willem De Klerck, Bart Van Schel en Geert Demulder voor hun kritische reflectie en gewaardeerde suggesties. Daarnaast gaat onze dank uit naar verschillende collega's aan het HIVA (K.U.Leuven): Steven Groenez voor zijn medewerking bij het omzetten van databanken, Caroline Vermandere en Line Vanhemel voor het helpen opstellen van dataaanvragen, Ingrid Coninx voor assistentie bij het aanmaken van het kaartmateriaal en Ides Nicaise, Caroline Gijselinckx, Karen Geurts en Sofie Cabus voor hun kritische reflectie bij de resultaten. We drukken tot slot graag ook onze dank uit aan Wim Herremans en Mieke Booghmans, onderzoekers van de data-unit van het Steunpunt WSE, voor hun klankbordfunctie bij de conceptualisering van de monitor en hun assistentie bij het opstellen van data-aanvragen.

Een bijzonder woord van dank is echter weggelegd voor de verschillende toeleveranciers van gegevens uit administratieve databanken. Zonder hun gemotiveerde inbreng had dit project immers weinig kans tot slagen. In het bijzonder denken we daarbij aan David Gelders, die ons met veel geduld inwijdde in de structuur en de logica van de databanken van het VSA WSE, en aan Chris Brijs van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ) die ons van bij de formulering van de dataaanvraag tot de uiteindelijke rapportering met raad en daad bijstond. Daarnaast zijn we dank verschuldigd aan Frank Haerinck (VSA WSE) en aan de verantwoordelijken van de sectorkoepels van beschutte (VLAB) en sociale werkplaatsen (SST) voor het aanleveren van jaarrekeninggegevens van deze deelsectoren. Bart Misseeuw en Kelly Bonneure (VKBO) zijn we eveneens schatplichtig voor hun meer dan geëngageerde inbreng. Verder danken we ook Geert Demulder (VDAB), Freddy Cocquit (RSZ) en Marleen De Norre (RSZ/PPO) voor hun tijd en toewijding bij het aanleveren

en toelichten van diverse databestanden. Tot slot is ook een woord van dank weggelegd voor Geert Jaspers voor het aanleveren gegevens uit de activiteitendatabank van Vosec.

Het koppelen van administratieve databanken, de calibratie van indicatoren, het hercoderen van nomenclaturen, ... detaillistisch is het werk in alle geval. Statistieken en systemen die doorheen de tijd vergelijkbaar moeten zijn ontwikkelen zich langzaam, met vele versies en verbeteringen. Bovendien moet elk meetinstrument ook de nodige flexibiliteit bevatten om zich aan de passen aan een voortdurend wijzigende beleidsomgeving. We zijn ervan overtuigd dat deze opdracht alvast heeft kunnen resulteren in een nulmeting. We durven er dan ook op rekenen dat in de sector het inzicht groeit dat statistische herkenning bijdraagt tot een betere maatschappelijke erkenning. Daarbij pleiten we voor het uitbreiden van dit monitoringinstrument naar andere domeinen van de sociale economie, zoals de (erkende) coöperaties, de vennootschappen met sociaal oogmerk, de mutualiteiten, de ondersteuningsstructuren voor de sociale economie, etc. De meerwaarde van dit werk zal ook maar ten volle tot uiting komen wanneer het in de loop van de komende jaren gecontinueerd kan worden. We pleiten er dan ook voor dat dit werk in de toekomst voortgezet wordt en dat beleidsconclusies ter verbetering van dit soort werk ter harte genomen zullen worden. Zodoende is deze monitor niet het eindproduct van een studie, maar een beginpunt. We wensen de lezer alvast veel inspiratie toe bij het doornemen van dit rapport.

Eva Deraedt
Wim Van Opstal

Leuven, 15 september 2009

1. Inleiding

De beschikbaarheid van gegevens is de jongste decennia enorm toegenomen, met als gevolg dat we minder en minder wijs geraken uit het steeds uitdijende oerwoud aan beschikbare databanken. Tegelijk wordt de nood aan relevant cijfermateriaal er niet kleiner op. Meten is weten en monitoring behoort meer en meer tot een gangbare goede praktijk om de effectiviteit en de doelmatigheid van processen en structuren in kaart te brengen. We merken daarbij een evolutie in de ontwikkeling van meetinstrumenten, zowel op macro, meso als microniveau.

Gebaseerd op en geïnspireerd door de methodologie van de *nationale rekeningen*, die een profiel schetsen van de economie van een land, worden de jongste decennia ook *satellietrekeningen* ontwikkeld. Daarbij wordt het *macro*-profiel van specifieke deelsectoren opgesteld, met aandacht voor tewerkstelling, financieringsstromen en toegevoegde waarde. Voorbeelden hiervan zijn de satellietrekening voor de instellingen zonder winstoogmerk (Mertens, 2002), toerisme (de Boer et al., 2004), sport (Ahlert, 2005) en gezondheidszorg (OESO, 2000; Pacolet & Borghgraef, 2008). Ook voor wat de sociale economie betreft, werd enkele jaren geleden door CIRIEC een handleiding voor het opstellen van satellietrekeningen opgesteld (Barea & Monzón Campos, 2006).

Terwijl satellietrekeningen een geschikt instrument zijn om het economische gewicht van een sector op een methodologisch verfijnde manier in kaart te brengen, ontbreekt het dergelijke meetinstrumenten vaak aan herkenbaarheid voor het werkveld en het beleid. Deze herkenbaarheid is groter bij meetinstrumenten die ook deeltotalen van de achterliggende structuren en organisatievormen in kaart brengen. Monitoring op het *meso*-niveau zeg maar. Een voorbeeld hiervan werd recent voor de domeinen gezondheidszorg, welzijn en de socioculturele sector in Vlaanderen opgesteld (Pacolet, Van Opstal & Borghgraef, 2008). Wanneer een monitoringinstrument meet tot op het niveau van individuele ondernemingen en werknemers kunnen we spreken van een meting op *micro*-niveau. Dit laat toe om verfijnde profielen per deelsector op te stellen, maar vooral ook om verschillen binnen deelsectoren nader te onderzoeken. Zulke analyses openen overigens ook perspectieven voor intrasectoriële en intertemporele *benchmarking*. Voorbeelden van zulke analyses zijn de studies van Dexia voor de publieke sector en sectorstudies van de beschutte werkplaatsen door de dienst inspectie (Boeykens, Haerincx & Aerts, 2005).

De bijdrage van deze studie ligt in de ontwikkeling van een monitoringinstrument voor de sociale inschakelingseconomie. Daarbij werd geopteerd voor een meting op *micro*-niveau, wat ons toelaat om verfijnde profielen op te stellen van de ondernemingen, de werknemers en de doelgroep van de sociale inschakelingseconomie volgens de werkvorm waaronder ze ressorteren. De werkvormen die we daarbij onderscheiden zijn beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, de lokale diensteneconomie, invoegbedrijven (met en zonder dienstencheque erkenning), werkervaringsbedrijven en activiteitencoöperaties. De opdracht bestond erin om bestaande administratieve databanken maximaal te ontsluiten en te koppelen waar mogelijk. Deze aanpak hoeft ons overigens niet te weerhouden om relevante aggregaten weer te geven en deze te duiden met behulp van ruimere *macro*-economische kencijfers.

Dit rapport geeft de resultaten weer van de eerste uitdraai van dit monitoringinstrument. Deze uitdraai heeft betrekking op 2007 en geeft een momentopname van de sociale inschakelingseconomie. De kracht en de meerwaarde van het monitoringinstrument zal echter maar ten volle tot uiting kunnen komen wanneer een jaarlijkse uitdraai kan gebeuren. Dit zou beleidsmakers immers de mogelijkheid verschaffen om evoluties tussen en binnen de werkvormen van de sociale inschakelingseconomie op te volgen en de impact van nieuwe beleidsmaatregelen af te meten. Juist daarom gaat dit rapport gepaard met een methodologierapport dat de administratie in staat zou moeten

stellen om dit monitoringinstrument zelf te implementeren en deze taak van openbaar nut op zich te nemen.

Elk meetinstrument heeft een nauwkeurige omschrijving van datgene dat gemeten dient te worden. Voor een uitgebreide verantwoording van deze afbakening verwijzen we naar het technisch voorrapport dat het ontwerp van het monitoringinstrument vooraf ging (Gijssels & Van den Broeck, 2008). We hernemen in dit rapport de belangrijkste elementen ter afbakening van de sociale inschakelingseconomie en wijden de lezer ook in, in de gehanteerde terminologie en de structuur van de achterliggende databanken. Na deze bondige conceptualisering¹ van de monitor bespreken we de resultaten van een *uitdraai 2007* van de monitor. Naast de rapportering van naakt cijfermateriaal geven we ook een bondige toelichting en waarschuwen we de lezer voor eventuele valkuilen bij de interpretatie ervan. Op die manier presenteren we een profielschets van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie, haar werknemers en de achterliggende doelgroep. Deze drie elementen (ondernemingen, werknemers en doelgroep) worden vervolgens samengevat weergegeven in kaartmateriaal waarbij we de ruimtelijke spreiding van de sociale inschakelingseconomie en haar dekkingsgraad weergeven. Tot slot ronden we af met een samenvatting van de meest opmerkelijke bevindingen bij het doornemen van deze uitdraai van de monitor sociale inschakelingseconomie en vatten we de belangrijkste beleidsconclusies voor de verbetering van dit soort werk samen.

---

¹ Voor een meer uitgebreide toelichting omtrent de conceptualisering van de monitor en de structuur van de gehanteerde databanken verwijzen we naar het methodologierapport.

2. Conceptualisering

Om de structuur, de inhoud, maar ook de beperkingen van de monitor te begrijpen is het belangrijk om een zicht te krijgen op de benadering, de gehanteerde terminologie en de structuur van de achterliggende databanken. In deze sectie geven we een bondige samenvatting van de conceptualisering van de monitor. Voor een uitgebreide bespreking hiervan verwijzen we naar het methodologie-rapport.

2.1 Benadering

In het voorbereidend technisch voorrapport voor de monitor sociale inschakeling (Gijselinckx & Van den Broeck, 2008) werden twee basiselementen vooropgesteld om het begrip sociale economie theoretisch af te bakenen: (1) een vorm van economisch handelen en (2) de finaliteit die het handelen vooropstelt. Sociale economie werd op die manier gedefinieerd als een wijze van economisch handelen waar het primaire doel ligt op het tegemoet komen aan sociale behoeften. Het gehanteerde concept van sociale economie is met andere woorden veel ruimer dan de in Vlaanderen vaak enger gehanteerde invulling van sociale inschakeling. Dit ruimere concept stemt echter overeen met het concept sociale economie zoals het in een Europese beleidscontext, maar ook in de internationale academische literatuur benaderd wordt (zie oa. Borzaga & Defourny, 2001; Nyssens, 2006 en Defourny & Nyssens, 2008).

In lijn met de doelstellingen die geformuleerd staan in de Vlaamse beleidsnota's sociale economie en het 'samenwerkingsakkoord meerwaardeneconomie' werd geopteerd voor een dynamische en pragmatische aanpak door ons in eerste instantie te richten tot ondernemingen binnen de sociale inschakelingseconomie. Pragmatisch werd ervoor gekozen om de monitor zo nauw mogelijk aan te sluiten bij de kaders die door de Vlaamse overheid werden uitgetekend en de erkenningsmechanismen van de Vlaamse overheid als empirische criteria voor afbakening te gebruiken. Verder werd de conceptualisering van de monitor ook maximaal gebaseerd op de gegevens die reeds beschikbaar zijn in bestaande databanken. Daarnaast is ook gekozen voor een dynamische aanpak in de zin dat het instrument ook moet kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen.

Socio-professionele inschakeling wordt gerealiseerd door een veelheid aan initiatieven en actoren. De monitor heeft niet de ambitie om alle mogelijke inschakelingsinitiatieven en tewerkstellingsstimuli in kaart te brengen. Dit zou ons immers teveel afleiden van de basisdoelstelling om de sociale inschakelingseconomie in kaart te brengen. Het is overigens niet de bedoeling om het volledige werkgelegenheidsbeleid van de Vlaamse regering te monitoren. De focus ligt daarom in de eerste plaats op die initiatieven die door de Vlaamse overheid erkend en gefinancierd worden, al komen ook lokale publieke initiatieven en een aantal federale maatregelen aan bod indien zij verweven zijn met deze door de Vlaamse administratie erkende initiatieven.

2.2 Terminologie

Het vertrekpunt van de monitor zijn de erkenningsmechanismen voor de sociale inschakelingseconomie zoals die uitgetekend zijn door de Vlaamse overheid. Om een overzichtelijke structuur te bewaren tussen het brede spectrum van beleidsmaatregelen hebben we een onderscheid gemaakt tussen *werkvormen* en *tewerkstellingsstimuli*. We spreken over een *werkvorm* indien een erken-

ningsmechanisme gekoppeld kan worden aan een onderneming.² Werkvormen verwijzen naar een onderneming (en niet een persoon) die kunnen geïdentificeerd worden met een erkenningsmechanisme. Op die manier onderscheiden we zes werkvormen die in het kader van de monitor opgevolgd worden: beschutte werkplaatsen (BW), sociale werkplaatsen (SW)³, lokale diensteneconomie (LDE)⁴, invoegbedrijven (IB)⁵, werkervaringsbedrijven (WEP)⁶ en activiteitencoöperaties (AC).⁷ De focus van de monitor ligt op het in kaart brengen van profielen van ondernemingen die een erkenning hebben volgens een van deze werkvormen, samen met de profielen van de werknemers die ze tewerkstellen en de doelgroep waarvoor ze opgericht zijn.

Met *tewerkstellingsstimuli* daarentegen doelen we op een maatregel die rechtstreeks aan een persoon gekoppeld kan worden eerder dan aan een onderneming. Een aantal federale maatregelen zoals bijvoorbeeld SINE, art. 60 of art. 61, kunnen we als tewerkstellingsstimuli beschouwen net zoals de gesubsidieerde contractuelen (gesco's). Ook arbeidszorg beschouwen we in deze monitor als een tewerkstellingsstimulus omdat het niet aan een onderneming maar aan een persoon gekoppeld is. De focus van de monitor ligt *niet* op het in kaart brengen van alle ondernemingen en werknemers die gebruik maken van deze tewerkstellingsstimuli. Daar waar deze gehanteerd worden binnen de eerder vermelde *werkvormen* zal de aanwending ervan weliswaar gerapporteerd worden. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat de zogenaamde contingentgesco's⁸ niet opgenomen zijn in de monitor.

Voor de conceptualisering van de monitor zijn we er vanuit gegaan dat de werkvormen elkaar uitsluiten al weten we dat in de praktijk verschillende werkvormen soms als één geheel functioneren. Het onderscheid wordt in deze monitor echter toch behouden omdat het vertrekpunt steeds de ondernemingsnummers zijn en omdat we enkel op basis van deze ondernemingsnummers gegevens kunnen opvragen. Concreet betekent dit dat een organisatie die zowel een beschutte als een sociale werkplaats omvat in de monitor als twee verschillende ondernemingen opgevolgd wordt op basis van ondernemingsnummers. Het beschikbaar zijn van gegevens op het niveau van ondernemingsnummers heeft overigens eveneens tot gevolg dat profielen van vestigingen van onder-

² We merken hierbij op dat met 'onderneming' niet alleen klassieke bedrijven bedoeld worden, maar dat ook non-profit organisaties en lokale besturen als 'onderneming' opgenomen kunnen zijn.

³ Hierbij zou eventueel overwogen kunnen worden om in de toekomst de opsplitsing te maken tussen kring(loop)winkels en de overige sociale werkplaatsen. Het economisch profiel van beide soorten ondernemingen is immers voldoende verschillend om deze opdeling te verantwoorden.

⁴ Het decreet rond de lokale diensteneconomie was nog niet van kracht in 2007. Gegevens van deze werkvorm waren als dusdanig nog niet beschikbaar binnen de databanken van het VSA WSE. In samenspraak met het VSA WSE werd evenwel geopteerd om de categorie 'collectieve invoegbedrijven' te kwalificeren als initiatieven uit de lokale diensteneconomie. De vroegere collectieve invoegbedrijven werden immers per 1 januari 2008 opgenomen binnen het decreet van de lokale diensteneconomie. De huidige versie van de monitor geeft dus slechts een partieel beeld van initiatieven uit de lokale diensteneconomie (i.e. een kleine twintigtal initiatieven). Vanaf 2008 is dit probleem echter opgelost.

⁵ We maken een onderscheid tussen invoegbedrijven (IB) en invoegbedrijven met een dienstencheques erkenning (IB/DC) en dit omwille van twee redenen. Enerzijds hebben deze ondernemingen duidelijk een ander profiel gegeven de specifieke achterliggende economische realiteit.. Anderzijds is het systeem van invoegbedrijven met dienstencheques erkenning, althans in Vlaanderen, sinds eind 2008 uitdovend waardoor deze categorie mettertijd verdwijnt. Om een zinnige intertemporele opvolging van het invoegstatuut te vrijwaren is het daarom aangewezen de profielen van beide types afzonderlijk te rapporteren.

⁶ Ook hier was het decreet rond de werkervaringsbedrijven nog niet van kracht in 2007. Op termijn is het daarom zinvol om een onderscheid te maken tussen leerwerkbedrijven en externe werkervaringspromotoren.

⁷ Activiteitencoöperaties komen in de monitor slechts in beperkte mate aan bod omdat er in 2007 slechts 3 initiatieven actief waren.

⁸ Het gaat om de gesco's die tewerkgesteld zijn bij de gemeenten en de intercommunales die ressorteren onder het koninklijk besluit 474 tot opzetting van een stelsel van door de staat gesubsidieerde contractuelen bij sommige plaatselijke besturen. Binnen het VSA WSE raamt men dit aantal op ongeveer 20 000 arbeidsplaatsen.

nemingen amper of niet kunnen opgevolgd worden. We merken evenwel op dat deze manier van werken voorkomt dat er dubbeltellingen plaatsvinden in termen van tewerkstelling of boekhouding.⁹

Daar waar deze manier van werken zijn gevolgen kan hebben voor de herkenbaarheid van de resultaten voor sommige actoren in het werkveld, levert het op zich het voordeel op dat het financieel-economische profiel en het werknemersprofiel van ondernemingen in de sociale inschakelings-economie duidelijk per werkvorm opgevolgd worden. Het geeft daardoor een zuiver beeld van de economische leefbaarheid van deze werkvormen en de mate waarin deze werkvormen de doelgroep weten aan te trekken waarvoor ze in het leven geroepen zijn. Het opvolgen van profielen van clusters van ondernemingen zou immers de vergelijkbaarheid, zowel binnen als tussen werkvormen, ernstig hypothekeren. Deze manier van rapporteren heeft dus vooral een beleidsmatige relevantie, maar kan per werkvorm ook een benchmark betekenen voor het werkveld.

Daarnaast wordt in dit rapport ook een onderscheid gemaakt tussen drie types van werknemers: *doelgroepwerknemers*, *omkadering* en *andere werknemers*. Met doelgroepwerknemers bedoelen we alle werknemers waarvan de ondernemingen aan het VSA WSE doorgeven dat het om doelgroepwerknemers gaat. Met omkadering¹⁰ wordt verwezen naar de werknemers die bij het VSA WSE gekend zijn als omkadering. Het omkaderend personeel is momenteel echter enkel voldoende in detail gekend voor de beschutte en sociale werkplaatsen. Met andere werknemers bedoelen we de andere werknemers die ook in dezelfde ondernemingen werken maar die niet gekend zijn bij het VSA WSE. Het kan daarbij in uitzonderlijke gevallen eveneens gaan om doelgroepwerknemers en omkadering, maar in de meeste gevallen gaat het hier waarschijnlijk om overige medewerkers die tot geen van beide categorieën behoren (bv. een reguliere werknemer in een onderneming met erkenning als invoegbedrijf).

2.3 Structuur databanken

Dit monitoringinstrument combineert een veelheid van administratieve databanken en aanvullende statistische gegevens. De structuur van deze brongegevens heeft uiteindelijk geleid tot het opdelen van de monitor in drie delen. In een eerste deel presenteren we indicatoren op het niveau van de ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie. Deel 2 focust op de werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie, terwijl deel 3 het profiel van de totale doelgroep van de sociale inschakelingseconomie beschrijft. We bespreken hier bondig de structuur van de drie databanken die aan de basis liggen van deze drie delen. Dit verschaft de gebruiker van de monitor de nodige inzichten in de gehanteerde brondatabanken, in de achterliggende koppelingen en in de afbakingskeuzes die gemaakt werden.

⁹ Bijna steeds kon een onderneming uniek gekoppeld worden aan slechts één werkvorm. In enkele gevallen kwamen we meerdere erkenningen tegen per ondernemingsnummer. Het ging daarbij over de combinatie 'werkervaringsbedrijf' met een andere werkvorm (hoofdzakelijk beschutte en sociale werkplaatsen). Omdat in 2007 de decretale verandering van werkervaringsbedrijven nog niet geregeld was, werd daarom in deze gevallen steeds geopteerd om de kwalificatie van die andere werkvorm aan te nemen, eerder dan die van het werkervaringsbedrijf.

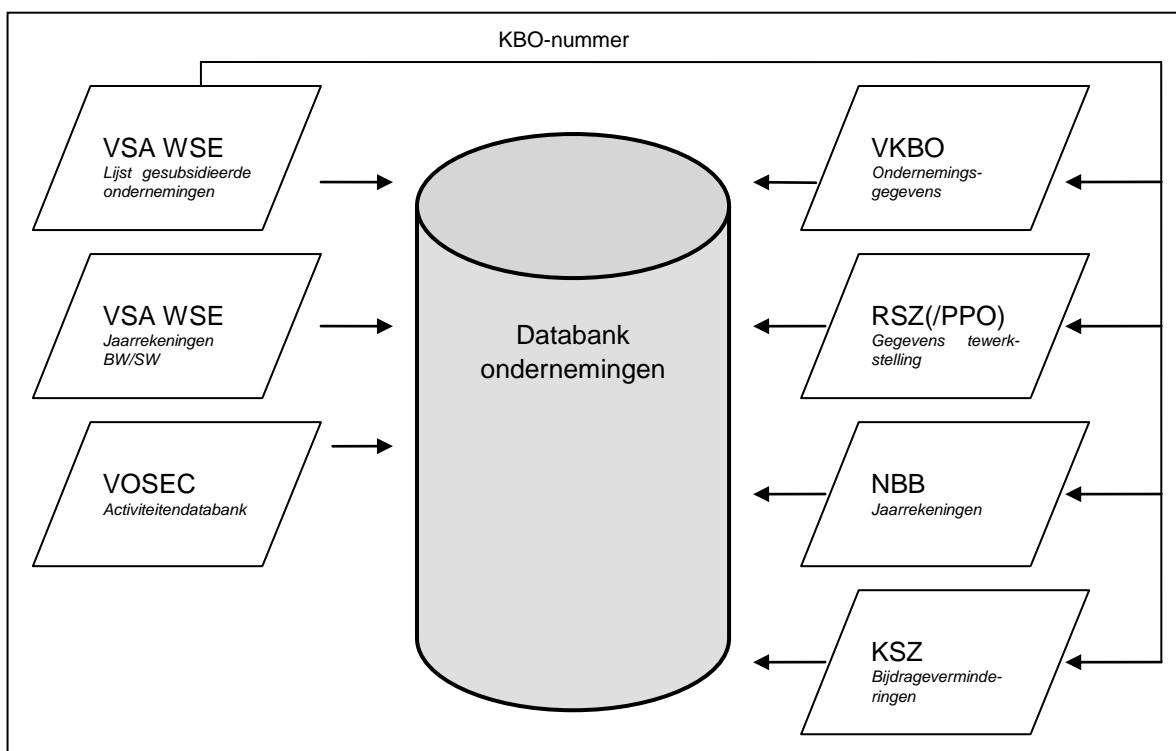
¹⁰ Voor de gegevens van de beschutte werkplaatsen gebruiken we twee verschillende bronnen, enerzijds de gegevens van de dienst screening en ondersteuning van het VSA WSE en anderzijds de betalingsgegevens van het VSA WSE. Afhankelijk van de bron verschilt de afbakening van de personen die als omkadering tewerkgesteld zijn. Indien de gegevens van de dienst screening en ondersteuning afkomstig zijn wordt de doelgroep van de beschutte werkplaatsen afgebakend als alle personen met een handicap (ongeacht of deze doelgroep of omkadering zijn). Indien de gegevens van het VSA WSE (betalingsgegevens) afkomstig zijn wordt omkadering afgebakend als alle personen die als omkadering functioneren (personen met een handicap en validen).

2.3.1 Databank ondernemingen sociale inschakelingseconomie

Het opstellen van deze databank omvat in eerste instantie de aanmaak van een *repertorium van ondernemingen* uit de sociale inschakelingseconomie. Het Vlaamse Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie (VSA WSE) houdt de betalingsgegevens bij van alle ondernemingen die een subsidiëring genieten in dit kader. Een eerste stap bestond dan ook uit de aanlevering vanuit het VSA WSE van een lijst van ondernemingen (promotoren) die een subsidiëring genieten. Om de koppeling van deze ondernemingen mogelijk te maken met andere databanken werd ervoor gekozen om het KBO-nummer als primaire sleutel te hanteren. Daarnaast werden enkel die ondernemingen weerhouden waarvan geweten is dat ze op 31/12/2007 doelgroepwerknemers tewerkgesteld hadden.

Met behulp van de primaire sleutel (KBO-nummer) werden vervolgens gegevens opgevraagd bij de VKBO, de RSZ, de RSZ/PPO, de KSZ, de BTW¹¹ en de Balanscentrale van de Nationale Bank. Deze laatste stap bleek nadien overbodig aangezien de VKBO eveneens deze gegevens kon aanleveren. Na koppeling van deze gegevens met het repertorium werd een databank opgesteld die ons toeliet indicatoren te ontwikkelen voor het opvolgen van het sociaal-economisch profiel van deze ondernemingen. Aangezien de dienst screening en ondersteuning van het VSA WSE over gedetailleerde informatie beschikt over bijna alle beschutte en sociale werkplaatsen, werden ook langs deze weg jaarrekeninggegevens van deze ondernemingen opgevraagd. Tot slot werd ook bij Vosec een databank aangevraagd waarin de activiteiten van ondernemingen in de sociale economie opgelijst staan. Deze data kon echter niet gekoppeld worden aan de overige gegevens aangezien de primaire sleutel, het KBO-nummer, vaak ontbrak.

Schematisch ziet de structuur van de databank ondernemingen er als volgt uit:

¹¹ Deze gegevens zouden uiteindelijk nooit aangeleverd worden door de BTW-administratie.

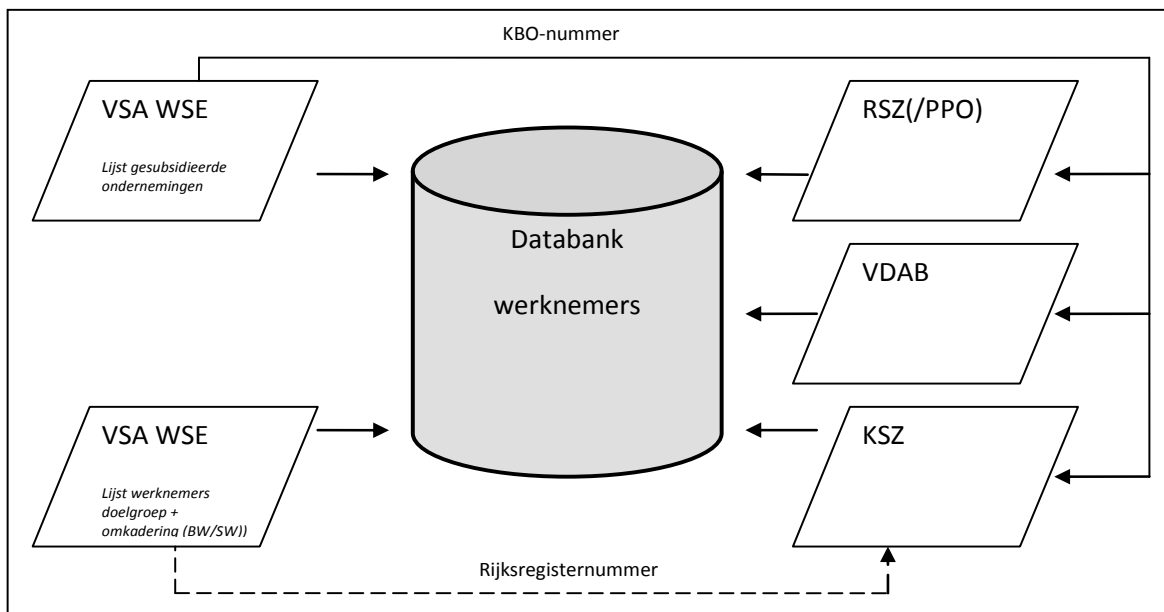
2.3.2 Databank werknemers sociale inschakelingseconomie

Daar waar de databank ondernemingen reeds tewerkstellingsgegevens bevat op ondernemingsniveau, zijn voldoende administratieve gegevens beschikbaar om een verfijnder profiel op het niveau van de werknemer op te stellen. Daarom werd een tweede databank ontworpen, met daarin microdata op het niveau van de werknemer. Het zijn andermaal de betalingsgegevens van het VSA WSE die de basis vormen voor deze databank. Deze betalingsgegevens van het VSA WSE worden overigens bijgehouden op twee niveaus, namelijk dat van de promotoren (cf. ondernemingen) en dat van de werknemers.

De betalingsgegevens op het niveau van de werknemers bevat alleen doelgroepwerknemers en door het VSA WSE gesubsidieerd omkaderingspersoneel. Daarbij treden twee structurele tekortkomingen op voor deze oefening. Ten eerste kent het VSA WSE niet alle profielen van alle doelgroepwerknemers van de beschutte werkplaatsen. Ten tweede heeft het VSA WSE enkel en alleen zicht op de werknemers waarop een subsidiëring vanuit het VSA WSE rust. Reguliere werknemers in een invoegbedrijf of omkaderingspersoneel in een sociale werkplaats dat bovenop de middelen van het VSA WSE ingezet wordt, zijn daardoor bijvoorbeeld niet in dit bestand inbegrepen. Om een beeld te krijgen van het volledige personeelsbestand van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie werd daarom een koppeling gemaakt met de primaire sleutel van de databank ondernemingen (KBO-nummer) met de databanken van de RSZ, RSZ/PPO, KSZ en de VDAB.

Voor een gedetailleerde profielschets van de werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie moeten we echter een beroep doen op de rijkdom aan gegevens van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ). Hiertoe was een koppeling met behulp van het Rijksregisternummer nodig. Omwille van privacyredenen werd de koppeling tussen beide databanken rechtstreeks gemaakt tussen het VSA WSE en de KSZ. Deze rechtstreekse koppeling was noodzakelijk om het onderscheid te kunnen blijven maken tussen profielen van doelgroepwerknemers, omkadering en andere werknemers. Hierdoor krijgen we een zicht op de sociaaleconomische positie, het statuut, het arbeidsregime en de verloning van de werknemers die opgenomen zijn in het betalingsbestand van het VSA WSE.

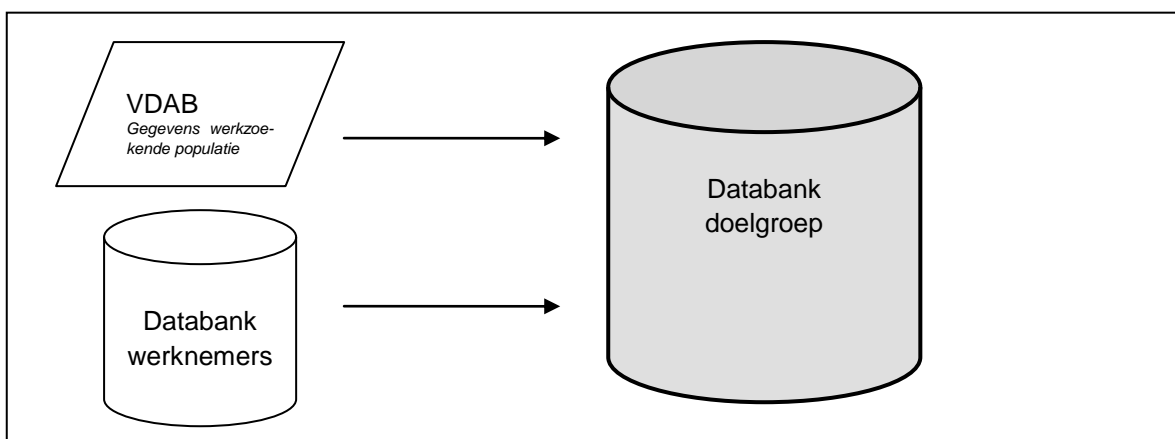
Schematisch ziet deze databank er als volgt uit:

2.3.3 Databank doelgroep sociale inschakelingseconomie

Om een zicht te krijgen op het profiel van de totale doelgroep¹² werden ook gegevens van de werkzoekende populatie aangevraagd bij de VDAB. Daarbij werd de databank werknemers (met daarin de tewerkgestelde doelgroep), geïntegreerd in deze databank zodat een profielvergelijking opgenomen kon worden van de tewerkgestelde versus de niet tewerkgestelde (en dus potentiële) doelgroep. Bovendien laat het ons toe om een indicatie te krijgen van de mate waarin de sociale inschakelingseconomie erin slaagt om haar potentiële doelgroep te bereiken.

Schematisch ziet deze databank er als volgt uit:

¹² Met dank aan Erik Samoy van het Departement Werk en Sociale Economie voor de input en advies, zowel bij het formuleren van de VDAB aanvraag alsook bij de verwerking van de gegevens.

3. Profiel van de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen

De bespreking van de resultaten van de monitor volgt dezelfde structuur als de databanken die achterliggend ontworpen zijn. We beginnen met een profielschets van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie (luik 1), gevolgd door het profiel van haar werknemers (luik 2). In een derde luik bespreken we het profiel van de doelgroep van de sociale inschakelingseconomie. Een bondige samenvatting van deze resultaten wordt in bijlage 1 als boordtabel opgenomen.

3.1 Profiel van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie

In deze sectie schetsen we het profiel van de ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie. Zoals reeds eerder aangehaald gaat het hier om ondernemingen die een erkenning hebben bij het Vlaams Subsidie Agentschap WSE en die een doelgroeptewerkstelling hadden op 31/12/2007. De resultaten worden steeds per kolom weergegeven volgens werkvorm. Men dient er wel rekening mee te houden dat het achterliggende concept van deze werkvormen ernstig kan verschillen zodat een vergelijking van resultaten in verschillende kolommen met de nodige voorzichtigheid dient te gebeuren. We onderscheiden immers een realiteit van werkvormen met ondernemingen die specifiek opgericht werden voor de tewerkstelling van doelgroepwerknemers (beschutte en sociale werkplaatsen) en werkvormen met juridische entiteiten die een erkenning kunnen aanvragen waardoor ze doelgroepwerknemers kunnen tewerkstellen (invoegbedrijven, werkervaringsbedrijven). De lokale diensteneconomie situeert zich dan weer tussen beide, maar kon voor 2007 slechts weinig accuraat gemeten worden. De activiteitencoöperaties tot slot onderscheiden zich inhoudelijk ook voluit ten opzichte van de andere werkvormen. Het naast elkaar rapporteren van indicatoren levert anderzijds een interessant beeld op van domeinen waarin deze verschillen tussen werkvormen al dan niet tot uiting komen.

Naast een basisprofiel, met enkele basisindicatoren met betrekking tot tewerkstelling en economische omvang, schetsen we in deze sectie ook het financieel profiel, het organisatieprofiel en het juridisch profiel van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie. Daarnaast geven we een overzicht van de subsidiestromen en de mate waarin diverse tewerkstellingsstimuli aangewend worden binnen de erkende werkvormen. Tot slot geven we een indicatief activiteitenprofiel van de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen.

3.1.1 Basisprofiel

a. Schaalgrootte in termen van tewerkstelling

Tabel 3.1.1.a toont het basisprofiel van de ondernemingen in termen van tewerkstelling. Daarin zien we dat wat aantal erkende ondernemingen betreft werkervaringsbedrijven het meest frequent voorkomen, gevolgd door sociale werkplaatsen en invoegbedrijven. Wat de tewerkstelling van doelgroepwerknemers betreft zijn het echter de beschutte werkplaatsen die het totale plaatje domineren, met meer dan 15 000 doelgroepwerknemers op een totaal van 25 614 doelgroepwerknemers in de sociale inschakelingseconomie¹³. Alles bij elkaar betekent de doelgroeptewerkstelling in

¹³ Merk op dat, zoals eerder vermeld, deze cijfers niet alleen betrekking hebben op de 'zuivere' doelgroepen van deze werkvormen, maar eveneens op tewerkstelling van andere kansengroepen zoals Activa, SINE en andere tewerkstellingsmaatregelen voor kansengroepen binnen de ondernemingen met een erkenning als werkvorm.

de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen ongeveer 1,2% van de totale tewerkstelling in Vlaanderen.

We rapporteren in tabel 3.1.1.a ook de totale tewerkstelling zodat we een beeld krijgen op de grootteorde van de ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie. Alles bij elkaar zijn 141 262 werknemers tewerkgesteld in een onderneming die een erkenning heeft in de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Dit komt overeen met 6,8% van de totale tewerkstelling in Vlaanderen. Als we de verdeling van de totale tewerkstelling bekijken zien we dat de meeste sociale werkplaatsen en invoegbedrijven relatief kleine ondernemingen zijn. De meeste beschutte werkplaatsen zijn dan weer relatief grotere ondernemingen. De grote verschillen in tewerkstelling bij werkervaringsbedrijven kunnen verklaard worden door de erkenning van enkele grote steden als werkervaringsbedrijf. Hetzelfde geldt voor invoegbedrijven waar enkele grote bedrijven een erkenning als invoegbedrijf hebben.

Tabel 3.1.1.a

	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Aantal ondernemingen	54	98	18	84	31	367	3
Doelgroepwerknemers							
Totaal eenheden	15 554	3 262	496	616	1 337	4 349	nb
Verdeling							
<i>Minimum</i>	34	5	3	1	4	1	nb
Q25	120	14	9	2	10	2	nb
Q50	218	28	17	4	27	5	nb
Q75	377	58	39	8	41	12	nb
<i>Maximum</i>	1 333	299	81	96	274	110	nb
Totaal VTE	14 515	2 880	458	539	767	3093	nb
Alle werknemers							
Totaal eenheden	19 254	6 001	16 373	14 074	4 879	80 681	nb
Verdeling							
<i>Minimum</i>	42	6	5	1	8	1	nb
Q25	140	29	54	6	48	20	nb
Q50	247	44	101	14	87	70	nb
Q75	397	84	182	57	175	149	nb
<i>Maximum</i>	1 789	318	8 135	8 059	874	13 988	nb
# ondernemingen (bron)	54	98	17	81	29	337	0
	(VSA WSE)	(VSA WSE)	(rsz,rsz/ppo)	(rsz,rsz/ppo)	(rsz,rsz/ppo)	(rsz,rsz/ppo)	
Verdeling volgens functie							
% doelgroep	81%	54%	3%	4%	27%	5%	nb
% omkadering	15%	19%	nb	nb	nb	nb	nb
% andere	4%	26%	97 %	96 %	73%	95%	nb

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Q25 = eerste kwartiel, Q50 = mediaan, Q75 = derde kwartiel

We leggen hier nogmaals de nadruk op het feit dat we rekening moeten houden met conceptuele en structurele verschillen tussen de werkvormen die hier gerapporteerd staan. Zoals we ook kunnen zien in de cijfers, richten beschutte en sociale werkplaatsen zich nagenoeg volledig op sociale inschakeling, daar waar invoegbedrijven en werkervaringsbedrijven een relatief klein aandeel doelgroepwerknemers in hun werknemersbestand hebben. Het verschil qua omvang van doelgroep tewerkstelling in de meeste beschutte werkplaatsen in vergelijking tot andere initiatieven komt hier ook duidelijk tot uiting. Verder is het opmerkelijk dat het percentage doelgroepmedewerkers bij invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning lager ligt dan wat wettelijk vastgelegd is. Om een erkenning als een dienstencheque onderneming te krijgen dient immers 30% van de werknemers doelgroepwerknemers te zijn terwijl het in realiteit slechts om 27% van de werknemers gaat.

We merken op dat niet alle tewerkstellingsgegevens uit de brongegevens van het VSA WSE gekoppeld konden worden aan de databanken van de RSZ en de RSZ/PPO. Het aantal ondernemingen dat wel teruggevonden werd, staat apart vermeld. Het is op deze aantallen dat de overige cijfers in deze tabel gebaseerd zijn. Dit is meteen ook de reden waarom geen gegevens inzake de activiteitencoöperaties gerapporteerd werden. De komende jaren zal het echter wel mogelijk zijn om deze gegevens op te vragen en te koppelen. Een tweede opmerking betreft gegevens inzake de omkadering van deze initiatieven. Deze gegevens worden enkel voor beschutte en sociale werkplaatsen bijgehouden door de dienst screening en ondersteuning van het VSA WSE. Het is dus niet mogelijk om een beeld te krijgen van eventuele omkadering in andere werkvormen, aangezien deze kwalificatie niet teruggevonden kan worden in de databanken van de RSZ en de RSZ/PPO. Tot slot vermelden we dat de afbakening van de doelgroep bij beschutte werkplaatsen gebaseerd is op het percentage personen met een handicap. Het gaat daarbij zowel om werknemers die actief zijn in de productie als in de administratie.

b. Schaalgrootte in monetaire termen

In tabel 3.1.1.b vinden we een indicatie van de omvang van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie in monetaire termen. We rapporteren daarbij gegevens met betrekking tot de omzet en de bruto toegevoegde waarde.¹⁴ Ook hier valt de relatief grote omvang van beschutte werkplaatsen in vergelijking met sociale werkplaatsen op. Het totale economische gewicht van de invoegbedrijven is groter dan dat van enige andere werkvorm, maar dit is te wijten aan de aanwezigheid van enkele grote bedrijven met een erkenning als invoegbedrijf. Daar waar het gemiddelde invoegbedrijf relatief klein is in termen van tewerkstelling merken we hier relatief grote omvang (in vergelijking met andere werkvormen), zowel gemiddeld als bij de mediaan. Het is daarbij belangrijk te weten dat deze centrumwaarden berekend zijn op een veel kleinere deelpopulatie met een duidelijke vertekening naar de grote ondernemingen toe. Dit is te wijten aan het feit dat boekhoudkundige gegevens, die nodig zijn om omzet en toegevoegde waarde te berekenen, niet beschikbaar zijn voor kleine ondernemingen. Kleine ondernemingen moeten immers ofwel niet ofwel enkel in verkort schema hun jaarrekening neerleggen bij de Balanscentrale van de Nationale Bank. Daarom moeten ook de resultaten voor invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, lokale diensteneconomie en werkervaringsbedrijven met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

¹⁴ Bruto toegevoegde waarde = Bedrijfsopbrengsten (70/74) - Bedrijfssubsidies (740) - Handelsgoederen, grond en hulpstoffen (60) - Diensten en diverse goederen (61).

Tabel 3.1.1.b

	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Omzet (in miljoen euro)							
Totaal	309	64	28	1 069	36	414	nb
Gemiddelde	5,7	0,7	7,0	42,8	4,5	4,1	nb
Mediaan	3,2	0,5	0,6	11,5	4,4	0,9	nb
N	54	96	4	25	8	102	0
Bruto toegevoegde waarde (in miljoen euro)							
Totaal	185	34,7	20,5	432	30,9	773	nb
Gemiddelde	3,4	0,4	10,3	18,8	5,2	12,3	nb
Mediaan	2,2	0,3	10,3	6,2	5,2	4	nb
N	54	87	2	23	6	63	0
Bruto TW / Bedrijfsopbrengsten	0,33	0,29	0,53	0,39	0,65	0,77	nb

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Voor beschutte en sociale werkplaatsen beschikken we echter over nagenoeg alle jaarrekeningen, ons ter beschikking gesteld door de dienst screening en ondersteuning van het VSA WSE. Wanneer we ons focussen op de totale toegevoegde waarde van deze werkvormen komen we op een som van 220 miljoen euro. Dit komt overeen met 0,12% van het BBP in Vlaanderen voor 2007. Het is net bij deze werkvormen dat deze toegevoegde waarde in hoofdzaak gegenereerd wordt door doelgroepwerknemers.

3.1.2 Financieel Profiel

In deze subsectie bespreken we het financieel profiel van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. We werpen daarbij een blik op de liquiditeitspositie van deze ondernemingen, maar ook op hun solvabiliteit en hun rentabiliteit. Daarnaast komen ook cash flow, kredietbeleid en investeringsbeleid aan bod. We maken hierbij vooraf de opmerking dat deze profielen een vertekening geven naar de grotere ondernemingen toe, aangezien boekhoudkundige gegevens voor kleinere ondernemingen vaak niet of onvolledig beschikbaar zijn. Dit probleem stelt zich niet voor beschutte en sociale werkplaatsen, waar we over nagenoeg alle jaarrekeningen konden beschikken via de dienst screening en ondersteuning van het VSA WSE. Wat de activiteitencoöperaties betreft zal het voor de komende jaren mogelijk zijn om een gelijkaardige profielschets op te maken.

We benadrukken ook dat dit financieel profiel niet meer, maar ook niet minder, dan een indicatie geeft van de bedrijfseconomische omgeving waarin doelgroepwerknemers in deze werkvormen tewerkgesteld zijn. Het geeft echter geen zuiver beeld van de financiële positie van specifieke branches binnen een juridische entiteit die zich op sociale inschakeling richten (bv. relevant bij sommige invoegbedrijven en de lokale diensteneconomie), noch van clusters van sociale economie initiatieven waarbij meerdere ondernemingsnummers in één bedrijfseconomisch geheel gebundeld worden. Er kan immers maar gemeten worden wat gerapporteerd wordt op ondernemingsniveau.

a. Liquiditeitspositie

Met de liquiditeitspositie van een onderneming doelen we op de mate waarin een onderneming in staat is om haar korte termijn passiva (schulden, leveranciers, ...) te betalen met korte termijn acti-

va (bankrekening, korte termijn vorderingen, ...). We hanteren daarbij twee verschillende ratio's, de *current ratio*¹⁵ en de *acid test*.¹⁶ De *acid test* is een conservatievere variant die vooral van toepassing is wanneer we kunnen veronderstellen dat aanwezige voorraden niet of moeilijk op korte termijn verkocht kunnen worden tegen een redelijk bedrag. Voor beide ratio's geeft een waarde kleiner dan één aan dat de kans op liquiditeitsproblemen vrij hoog is.

We zien in tabel 3.1.2.a dat de liquiditeitspositie voor beschutte en sociale werkplaatsen goed tot zeer goed is, met slechts een klein percentage ondernemingen met een liquiditeitsratio kleiner dan één. Ook de invoegbedrijven met dienstencheque erkenning doen het niet slecht op dit vlak. De liquiditeitspositie van normale invoegbedrijven en de lokale diensteneconomie daarentegen is heel wat minder aantrekkelijk, met respectievelijk 33% (46% bij de acid test) en 44% van de ondernemingen in potentiële liquiditeitsproblemen. We herinneren daarbij evenwel aan de weinig accurate meting van de populatie van ondernemingen in de lokale diensteneconomie voor het jaar 2007.

Tabel 3.1.2.a

Liquiditeit	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Current ratio							
Q25	1,89	1,33	0,98	0,91	1,31	1,22	nb
Q50	3,20	2,34	1,01	1,36	1,92	1,83	nb
Q75	4,97	3,86	1,38	2,25	3,31	2,81	nb
% CR < 1	7%	9%	44%	33%	8%	17%	nb
N	54	96	9	70	24	173	0
Acid Test							
Q25	1,64	1,29	0,98	0,76	1,25	1,23	nb
Q50	2,95	2,14	1,10	1,22	1,95	1,87	nb
Q75	4,78	3,53	1,40	2,12	2,96	3,28	nb
% AT < 1	9%	13%	44%	46%	8%	16%	nb
N	54	96	9	70	24	173	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Q25 = eerste kwartiel, Q50 = mediaan, Q75 = derde kwartiel

b. Solvabiliteit

De solvabiliteit van een onderneming is een graadmeter voor haar financiële onafhankelijkheid ten opzichte van schuldeisers. De solvabiliteitsratio¹⁷ is daarbij een indicator die het aandeel van het eigen vermogen weergeeft in het balanstotaal. In tabel 3.1.2.b geven we opnieuw de kwartielen weer van deze indicator van de ondernemingen per werkvorm.

¹⁵ Current ratio = (vlottende activa (29/58) – vorderingen op meer dan één jaar (29)) / (schulden op ten hoogste één jaar (42/48) + overlopende rekeningen (492/3)).

¹⁶ Acid test = (vorderingen op ten hoogste een jaar (40/41) + geldbeleggingen (50/53) + liquide middelen (54/58)) / (schulden op ten hoogste één jaar (42/48)).

¹⁷ Solvabiliteitsratio = Eigen vermogen (10/15) / Totaal passief (10/49)

Tabel 3.1.2.b

	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Solvabiliteitsratio							
Q25	0,65	0,33	-0,01	0,14	0,26	0,38	nb
Q50	0,77	0,51	0,13	0,30	0,46	0,56	nb
Q75	0,86	0,69	0,44	0,57	0,66	0,74	nb
N	53	95	9	70	24	173	0
Cashflow op het vreemd vermogen							
Q25	1,60	1,47	0,21	0,17	0,46	0,18	nb
Q50	2,79	2,92	0,23	0,33	0,62	0,27	nb
Q75	5,27	6,84	0,24	0,76	1,12	0,40	nb
N	52	95	2	23	6	64	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Q25 = eerste kwartiel, Q50 = mediaan, Q75 = derde kwartiel

We stellen vast dat de solvabiliteit van de beschutte werkplaatsen als goed tot zeer goed bestempeld kan worden. Ook bij sociale werkplaatsen en werkervaringsbedrijven is de solvabiliteit vrij behoorlijk. Dit heeft onder meer ook te maken met het feit dat binnen deze werkvormen vrij veel vzw's actief zijn, die omwille van het feit dat ze geen vennootschapsbelasting betalen ook niet kunnen genieten van het financieel hefboomeffect dat gepaard gaat met het aantrekken van vreemd vermogen.¹⁸ Omgekeerd zien we dat de solvabiliteit bij invoegbedrijven en lokale diensteneconomie veel kleiner is.

Een bijkomende indicator voor de relatieve schuldpositie van een onderneming is de cashflow op het vreemd vermogen¹⁹ van een onderneming. De inverse van deze indicator geeft de gemiddelde terugbetalingstijd (in jaren) die nodig is om het vreemd vermogen af te betalen.²⁰ Deze terugbetalingstijd ligt voor de meeste beschutte en sociale werkplaatsen op minder dan een jaar.

c. Rentabiliteit

De rentabiliteit van een onderneming vergelijkt opbrengsten en kosten en geeft dus een indicatie van de economische leefbaarheid van de onderneming. We rapporteren daarbij twee indicatoren (zie tabel 3.1.2.c). Enerzijds rapporteren we de rentabiliteit van het totale vermogen.²¹ Daarbij delen we het resultaat van het boekjaar door het balanstotaal. Het resultaat van het boekjaar is daarbij de som van alle opbrengsten min de som van alle kosten van de onderneming in het afgelopen boekjaar. Een tweede indicator is de operationele rentabiliteit van het totale vermogen.²² Daarbij wordt enkel gekeken naar bedrijfsopbrengsten en bedrijfskosten. Financiële en uitzonderlijke kosten en opbrengsten worden daarbij niet in rekening gebracht, waardoor we een zuiverder beeld krijgen van de achterliggende economische levensvatbaarheid van de activiteiten van de onderneming. Let wel, subsidies worden in beide gevallen in rekening gebracht. Ook hier geven we de

¹⁸ Voor een uitgebreid overzicht van mogelijke verklaringen voor de relatief grote solvabiliteit van vzw's verwijzen we naar Van Opstal & Pacolet (2007).

¹⁹ Cashflow op het vreemd vermogen = (resultaat + r630 + r6314 + r6357) / (b16 + b1749)

²⁰ Let op, dit mogen we niet verwarren met de resterende duurtijd van lopende kredieten die aangegaan zijn door een onderneming. Deze indicator plaatst alleen het totale bedrag aan vreemd vermogen in perspectief door het te vergelijken met de cashflow op jaarbasis.

²¹ Rentabiliteit van het totaal vermogen = resultaat / totaal passief

²² Operationele rentabiliteit van het totaal vermogen = (r7074 - r6064) / totaal passief

verdeling aan van de rentabiliteit binnen de werkvormen en het percentage ondernemingen dat verlieslatend is.

Tabel 3.1.2.c

	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Rentabiliteit / Totaal vermogen							
Q25	0,03	0,05	.	0,07	0,05	0,03	nb
Q50	0,07	0,10	.	0,12	0,24	0,06	nb
Q75	0,10	0,16	.	0,17	0,41	0,07	nb
% verlieslatend	9%	11%	.	9%	0%	6%	nb
N	54	95	2	23	6	64	0
Operationele rentabiliteit / Totaal vermogen							
Q25	-0,00	0,02	.	0,04	0,01	0,00	nb
Q50	0,03	0,07	.	0,08	0,23	0,02	nb
Q75	0,05	0,13	.	0,13	0,39	0,04	nb
% operationeel verlieslatend	26%	13%	.	9%	0%	19%	nb
N	54	95	2	23	6	64	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Q25 = eerste kwartiel, Q50 = mediaan, Q75 = derde kwartiel

Het valt op dat de resultaten van de beschutte werkplaatsen en werkervaringsbedrijven het laagst liggen. Sociale werkplaatsen en normale invoegbedrijven situeren zich op dit vlak iets beter. De rentabiliteit van invoegbedrijven met dienstencheque erkenning scheert veruit de hoogste toppen, al moeten we hier rekening houden met de beperkte beschikbaarheid van gegevens. Voor de lokale diensteneconomie waren deze gegevens overig onvoldoende beschikbaar om hierover te rapporteren. Al bij al ligt het percentage verlieslatende ondernemingen voor alle werkvormen vrij laag.

Een interessante vergelijking is deze tussen de resultaten van het boekjaar met de operationele resultaten. Vooral bij de beschutte werkplaatsen valt dit verschil op: daar waar slechts 9% van deze ondernemingen in 2007 een negatief resultaat van het boekjaar neerzet blijkt maar liefst 26% van de beschutte werkplaatsen operationele verliezen te lijden. Ook bij werkervaringsbedrijven, en in kleinere mate bij sociale werkplaatsen, tekenen we hier een discrepantie op.

d. Kredietbeleid

Jaarrekeningen laten eveneens toe om een profiel te schetsen van het kredietbeleid dat de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie hanteren. Twee maatstaven hiervoor zijn het 'aantal dagen klantenkrediet'²³ en het 'aantal dagen leverancierskrediet'.²⁴ Deze indicatoren geven respectievelijk een weergave van het gewogen gemiddelde van het aantal dagen dat facturen blijven openstaan bij klanten en ten aanzien van leveranciers. Tabel 3.1.2.d bevat kwartielgegevens van deze indicatoren. Minima, maxima en het gemiddelde zijn wat dit betreft geen betrouwbare indicatoren, aangezien uitbijters het beeld van de sector sterk kunnen vertekenen.

²³ Aantal dagen klantenkrediet = (handelsvorderingen op ten hoogste één jaar (40) / omzet (70)) * 365

²⁴ Aantal dagen leverancierskrediet = (handelsschulden op ten hoogste één jaar (44) / (Inkopen van handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (600/8) + diensten en diverse goederen (61))) * 365

Tabel 3.1.2.d

	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Aantal dagen klantenkrediet							
Q25	65	25	61	56	1,9	39	nb
Q50	79	55	124	67	20	55	nb
Q75	92	93	877	103	38	98	nb
N	54	96	4	25	6	101	0
Aantal dagen leverancierskrediet							
Q25	50	38	/	43	/	42	nb
Q50	80	66	/	62	/	70	nb
Q75	110	123	/	102	/	121	nb
N	54	94	1	20	1	59	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Q25 = eerste kwartiel, Q50 = mediaan, Q75 = derde kwartiel

Het valt op dat de interkwartielafstand van het aantal dagen leverancierskrediet voor alle werkvormen groter is dan die van het aantal dagen klantenkrediet²⁵, terwijl de mediaanpositie niet zo zeer verschillend is. Daar waar deze wel afwijkt, is meestal het aantal dagen leverancierskrediet groter dan het aantal dagen klantenkrediet. Het debiteurenbeleid van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie loopt dus niet achter op dat van haar leveranciers. Dit wil echter niet zeggen dat we een groot aantal dagen leverancierskrediet in alle gevallen zomaar moeten toejuichen. Dat kan immers zowel wijzen op een groot vertrouwen van leveranciers in deze ondernemingen als op problemen van de ondernemingen om hun facturen op korte termijn betaald te krijgen.

Verder valt het op dat beide indicatoren meestal iets hogere waarden optekenen voor beschutte werkplaatsen, die typisch in een business-to-business markt opereren, dan voor sociale werkplaatsen, die zich eveneens op de consumentenmarkt bevinden. Voor wat aantal dagen klantenkrediet betreft kan zo binnen de sociale werkplaats het onderscheid gemaakt worden tussen de kringwinkels (mediaan: 26 dagen klantenkrediet, interkwartielafstand: 19.57), die duidelijk in een consumentenmarkt zitten en de overige sociale werkplaatsen (mediaan: 71 dagen, interkwartielafstand: 60.92), die vaak grotendeels in een business-to-business markt opereren.²⁶ Invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, die typisch in een consumentenmarkt optreden, tekenen opmerkelijk lagere waarden op voor het aantal dagen klantenkrediet. De cijfers voor lokale diensteneconomie, invoegbedrijven en werkervaringsbedrijven moeten dan weer met de grootste voorzichtigheid benaderd te worden, aangezien deze een grote verscheidenheid aan achterliggende activiteiten kunnen herbergen die weinig met sociale inschakeling te maken hebben.

e. Investeringsbeleid

Om zicht te krijgen op het investeringsbeleid van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie rapporteren we de netto investeringsgraad.²⁷ Deze geeft aan in welke mate ondernemingen bovenop de vervangingsinvesteringen geïnvesteerd hebben in materiële vaste activa (machines, uitrusting, rollend materieel, gebouwen, etc.). Deze oefening werd enkel voor de beschutte

²⁵ Voor de lokale diensteneconomie en voor invoegbedrijven met dienstencheque erkenning maken we deze vergelijking niet omwille van het feit dat we hier telkens maar voor één onderneming over voldoende gegevens beschikken om het aantal dagen leverancierskrediet te berekenen.

²⁶ Met dank aan Frank Haerincx (Dienst screening en ondersteuning, VSA WSE) voor het ter beschikking stellen van de ondernemingsnummers van alle kringwinkels.

²⁷ Netto Investeringsgraad = Materiële vaste activa (22/27) in 2007 / Materiële vaste activa (22/27) in 2006.

en sociale werkplaatsen gedaan aangezien we enkel voor deze ondernemingen over volledige jaarrekeningen konden beschikken voor boekjaren 2006 en 2007. Gegevens van beide boekjaren zijn immers nodig om de netto investeringsgraad te kunnen berekenen.

Tabel 3.1.2.e

Netto Investeringsgraad	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Q25	0,93	0,68					
Q50	1,01	0,87					
Q75	1,05	1,02					
% ondernemingen dat desinvesteert	42%	71%					
N	53	92					

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Q25 = eerste kwartiel, Q50 = mediaan, Q75 = derde kwartiel

De cijfers in tabel 3.1.2.e geven aan dat de mediaanpositie van beschutte werkplaatsen er een is van een status quo, daar waar dit bij sociale werkplaatsen er een is van een duidelijke netto desinvestering. Maar liefst 71% van de sociale werkplaatsen kende een netto-desinvestering in het boekjaar 2007. Voor de beschutte werkplaatsen gaat het om 42%. Deze cijfers kunnen we duiden door het feit dat sociale werkplaatsen vaak nog veel jonger zijn, waardoor vervangingsinvesteringen nog niet aan de orde zijn en nieuwe organisaties zich eerst nog voldoende moeten consolideren alvorens ze aan uitbreiding toe zijn. Beschutte werkplaatsen hebben gemiddeld een veel ouder patrimonium dat vaak al afgeschreven is. Noteer ook dat netto-investeringen kunstmatig laag kunnen liggen wanneer een relatief snelle afschrijvingspolitiek gevolgd wordt. Toch is het raadzaam om deze indicator doorheen de tijd op te volgen. Zowel beschutte als sociale werkplaatsen moeten immers voortdurend op zoek gaan naar nieuwe marktniches om de tewerkstelling voor hun doelgroep te vrijwaren. Dit vergt investeringen, wat gegeven de relatief goede solvabiliteits- en liquiditeitspositie van deze ondernemingen geen groot probleem zou mogen zijn. Het uitblijven van investeringen over een langere periode zou daarbij kunnen wijzen op een dreigend immobilisme binnen de sector (Van Opstal & Pacolet, 2007).

3.1.3 Organisatieprofiel

De sociale inschakelingseconomie omvat een veelheid aan actoren met een vrij divers organisatieprofiel. Zo kunnen we het onderscheid maken tussen privaatrechtelijke initiatieven, zowel met een non-profit als een for-profit karakter, en publiekrechtelijke initiatieven. Deze laatste groep omvat initiatieven vanuit gemeenten, OCMW's, provincies, intercommunales, etc.

Tabel 3.1.3.a geeft een overzicht van de organisatievormen waaronder de ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie ressorteren. Binnen de meeste werkvormen merken we dat bijna alle ondernemingen een non-profit statuut aannemen. Hiermee doelen we zowel op vzw's als vennootschappen met sociaal oogmerk (vso).

Tabel 3.1.3.a

Organisatieprofiel	N	Non-profit	For-profit	Publieke sector	Totaal
Beschutte werkplaatsen	54	98%		2%	100%
Sociale werkplaatsen	94	99%		1%	100%
Lokale diensteneconomie	18	56%	6%	39%	100%
Invoegbedrijven	83	6%	94%	0%	100%
Invoegbedrijven-dienstencheque	29	48%	52%	0%	100%
Werkervaringsbedrijven	363	66%	1%	33%	100%
Activiteitencoöperaties	3	100%		0%	100%

Opmerking: De grijze cellen geven combinaties aan die volgens het decreet dat de erkenning regelt niet toegelaten zijn. Bij de lokale diensteneconomie heeft één onderneming volgens de KBO een VOF-statuut. Hoewel het decreet van de lokale diensteneconomie niet in deze mogelijkheid voorziet, valt dit te verklaren door het feit dat we in afwachting van de inwerkingtreding van het decreet de collectieve invoegbedrijven als lokale diensteneconomie geïnclassificeerd hebben.

For-profit ondernemingen komen we hoofdzakelijk tegen bij invoegbedrijven (met en zonder dienstencheque erkenning). De publieke sector is vooral actief binnen de lokale diensteneconomie en als werkervaringsbedrijf. Bij de 121 publiekrechtelijke werkervaringsbedrijven gaat het in 48% van de gevallen om steden en gemeenten en in 45% van de gevallen om een OCMW.

Naast dit samenvattende overzicht is het ook interessant om te zien welke rechtsvormen gehanteerd worden binnen de sociale inschakelingseconomie. Tabel 3.1.3.b geeft het juridisch profiel weer van de sociale inschakelingsbedrijven.

Tabel 3.1.3.b

Juridisch profiel	N	VZW	CVBA CVOA	BVBA	VOF	NV	Publiek	Totaal	% VSO
Beschutte werkplaatsen	54	98%					2%	100%	
Sociale werkplaatsen	94	99%	0%	0%	0%	0%	1%	100%	0%
Lokale diensteneconomie	18	56%			6%		39%	100%	0%
Invoegbedrijven	83		17%	41%	0%	42%	0%	100%	6%
Invoegbedrijven-dienstencheque	29		69%	31%	0%	0%	0%	100%	48%
Werkervaringsbedrijven	363	66%	1%				33%	100%	0%
Activiteitencoöperaties	3		100%	0%	0%	0%	0%	100%	100%

Opmerking: De grijze cellen geven combinaties aan die volgens het decreet dat de erkenning regelt niet toegelaten zijn. Bij de lokale diensteneconomie heeft één onderneming volgens de KBO een VOF-statuut. Hoewel het decreet van de lokale diensteneconomie niet in deze mogelijkheid voorziet, valt dit te verklaren door het feit dat we in afwachting van de inwerkingtreding van het decreet de collectieve invoegbedrijven als lokale diensteneconomie geïnclassificeerd hebben.

Behalve bij de invoegbedrijven (met en zonder dienstencheque erkenning) hebben de meeste ondernemingen een vzw statuut. Dit is ook niet verwonderlijk aangezien de rechtsvorm van een vzw niet zelden de enige privaatrechtelijke rechtsvorm is die in aanmerking komt voor erkenning en subsidiëring binnen de sociale inschakelingseconomie.²⁸ Bij de invoegbedrijven met dienstencheque erkenning is meer dan de helft van de ondernemingen een coöperatie. Vaak gaat het daarbij om een CVBA met sociaal oogmerk. Gewone invoegbedrijven zijn hoofdzakelijk naamloze vennootschappen (NV) en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid (BVBA). Activiteitencoöperaties hebben allen het statuut van CVBA met sociaal oogmerk.

²⁸ Zie Coates (2008) voor een overzicht van rechtsvormen binnen de sociale inschakelingseconomie en Coates & Van Opstal (2009) voor een kritische doorlichting van deze rechtsvormen en de mate waarin hun juridisch 'design' aansluit bij de behoeften van de sociale economie.

We rapporteren ook apart het percentage vennootschappen met sociaal oogmerk (vso). Dit transversaal statuut kan aangenomen worden door handelsvennootschappen en werd oorspronkelijk ontworpen als een vennootschapsrechtelijke variant van de vzw. De vso moest immers een oplossing bieden voor vzw's die in hoofdzaak een handelsactiviteit combineren met een sociaal doel. Ondanks het feit dat dit statuut initieel ontworpen was voor de sociale economie, merken we dat het tot dusver amper of niet gehanteerd wordt.²⁹

3.1.4 Subsidies

De sociale inschakelingseconomie is een sector die opereert in het verlengde van een actief arbeidsmarktbeleid. De overheid financiert deze tewerkstelling daarom ook ten dele met behulp van subsidies. We geven hierbij een overzicht van deze subsidiestromen vanuit verschillende bronnen die hieromtrent geraadpleegd kunnen worden. We merken daarbij op dat we enkel subsidies voor lopende uitgaven in kaart brengen en kapitaalsubsidies dus buiten beschouwing laten. Deze laatste kunnen immers sterk verschillen van jaar tot jaar en dragen uiteindelijk niet in het bijzonder bij tot het verwerven van een inzicht in de structurele subsidiëring die gepaard gaat met een beleid dat zich richt op de socioprofessionele inschakeling van personen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt.

Tabel 3.1.4.a geeft alvast een overzicht van enkele subsidies voor lopende uitgaven uit de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap, 2007. Om een correcter beeld te hebben van de werkelijke subsidiestromen is het eerder aangewezen om met begrotingsrekeningen te werken, aangezien deze de door het Rekenhof goedgekeurde realisatie van de begroting weergeven. Daarenboven zou het zinvol zijn om ook subsidiestromen van andere overheden in kaart te brengen, zoals provincies, gemeenten en de federale overheid. Voor wat de gemeenten betreft is dit momenteel echter niet mogelijk aangezien de nomenclatuur voor uitgaven, de zogenaamde functionele codes, hier niet gedetailleerd genoeg voor is (Pacolet, Van Opstal & Borghgraef, 2008).

Tabel 3.1.4.a

Subsidies lopende uitgaven	x 1 000 euro
Beschutte werkplaatsen	196 098
Sociale werkplaatsen	41 955
Lokale diensteneconomie	23 086
Werkervaringsbedrijven	34 147

Bron: Algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap 2007

Voor wat financiële opvolging van beschutte en sociale werkplaatsen betreft, leven we in de comfortabele situatie dat de dienst screening en ondersteuning van het VSA WSE over bijna alle jaarverslagen beschikt. Deze jaarverslagen zijn bovendien uitgebreider dan de jaarverslagen die neergelegd dienen te worden bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België, en dit vooral met betrekking tot de structuur van de subsidies die beschutte en sociale werkplaatsen ontvangen. Tabel 3.1.4.b geeft een overzicht van de totalen voor de beschutte werkplaatsen. Tabel 3.1.4.c rapporteert een gelijkaardig overzicht voor de sociale werkplaatsen.

²⁹ Zie Coates (2008), Coates & Van Opstal (2009) en Dujardin, Mertens & Van Opstal (2008) voor een doorlichting van deze problematiek, een analyse van de achterliggende oorzaken en een beschrijving van de aanwending van dit statuut.

Tabel 3.1.4.b

Detail subsidies beschutte werkplaatsen, boekjaar 2007	x 1 000 euro	%
Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen	227 056	100%
a) toelagen lonen en sociale lasten VSA WSE	198 540	87%
- basisforfait loonsubsidie personen met een handicap	146 731	65%
- loonsubsidie zwakkere werknemers	22 405	10%
- loonsubsidie omkadering (incl. dienst sociaal beleid)	25 355	11%
- andere loonsubsidies	4 049	2%
b) tewerkstellingsbevorderende maatregelen	26 110	11%
- sociale maribel 1, 2 en 3	14 908	7%
- sociale maribel 4 en volgende	5 288	2%
- andere (gesco, sine, plan activa, ...)	5 915	3%
c) toelagen gemeenten, provincie en OCMW, ...	2 405	1%
Aantal ondernemingen	54	
Aantal doelgroepwerknemers (PH + andere)	16 278	
Percentage bedrijfsopbrengsten	41,90%	

Bron: Dienst screening en ondersteuning, VSA WSE

In beide tabellen zien we dat deze bedrijfssubsidies en compenserende bedragen respectievelijk 42% en 45% van de bedrijfsopbrengsten uitmaken. Beschutte en sociale werkplaatsen verdienen dus meer dan de helft van hun operationele opbrengsten in de markt. Het is ook belangrijk om op te merken dat deze subsidies geen zuivere kost uitmaken voor de overheid. Er is namelijk sprake van terugverdieneffecten. Zo zorgen deze subsidies eveneens voor de tewerkstelling van monitoren en administratief personeel. Samen met de doelgroep betalen deze werknemers belastingen en sociale lasten. Bovendien hoeft voor elke tewerkgestelde werknemer ondertussen geen uitkering betaald te worden. Tot slot verhoogt tewerkstelling de koopkracht van werknemers, waardoor er ook sprake is van een terugverdieneffect via indirecte belastingen (BTW, accijnzen, enz.) (Van De Putte & Pacolet, 2005).

Tabel 3.1.4.c

Detail subsidies sociale werkplaatsen, boekjaar 2007	x 1 000 euro	%
Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen	57 209	100%
a) loonsubsidies	51 549	90%
- VSA WSE	31 142	54%
- Gemeente, provincie, Europa, ...	2 097	4%
- Herinschakelingsuitkeringen (Sine)	9 240	16%
- Sociale Maribel	2 674	5%
- Andere	6 396	11%
b) werkingssubsidies	5 660	10%
- OVAM	702	1%
- Gemeente, provincie, Europa, ...	3 332	6%
- Andere	1 626	3%
Aantal ondernemingen	95	
Aantal doelgroepwerknemers	3 262	
Percentage bedrijfsopbrengsten	45,35%	

Bron: Dienst screening en ondersteuning, VSA WSE

Naast subsidies genieten ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie vaak ook van bijdrageverminderingen in de sociale zekerheid. Tabel 3.1.4.d geeft een overzicht van de omvang van deze bijdrageverminderingen per werkvorm voor de werkgevers in de private sector. De cijfers weergegeven in tabel 3.1.4.d hebben enkel betrekking op het vierde kwartaal van 2007 en kunnen dus niet vergeleken worden met de jaarcijfers in de andere tabellen.

Tabel 3.1.4.d

Bijdrageverminderingen (in miljoen euro, Q4 2007)	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
RSZ (private sector)							
Aantal ondernemingen	53	91	10	81	29	219	0
Loonmassa	122	27	4	93	27	316	nb
Werkgeversbijdragen	50	9	1	42	12	105	nb
Doelgroepenbijdrageverminderingen	0,63	1	0,09	0,83	0,7	2	nb
Andere bijdrageverminderingen	15	2	0,13	5	2	9	nb
% doelgroepenbijdragevermindering van de werkgeversbijdragen.	1%	11%	9%	2%	6%	2%	nb

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: RSZ

De indicator 'loonmassa' geeft daarbij de geaggregeerde bruto bezoldiging weer van het personeel, terwijl de indicator 'werkgeversbijdragen' weergeeft wat betaald zou moeten worden zonder rekening te houden met eventuele bijdrageverminderingen. Vervolgens worden geaggregeerde cijfers voor bijdrageverminderingen gerapporteerd, opgesplitst naargelang deze specifiek betrekking heeft op de doelgroep of niet³⁰. We zien daarbij dat sociale werkplaatsen relatief gezien de grootste bijdragevermindering voor hun doelgroep genieten.

3.1.5 Aanwending tewerkstellingsstimuli

Samen met een doorlichting van de subsidiestromen is het belangrijk om ook een zicht te krijgen op de diverse tewerkstellingsstimuli die aangewend worden door de verschillende werkvormen in de sociale inschakelingseconomie. Tabellen 3.1.5 a tot c geven een overzicht van de mate waarin ondernemingen uit de verschillende werkvormen hiervan gebruik maken.

Het is niet onbelangrijk om mee te geven dat rijen uit verschillende tabellen niet opgeteld mogen worden. Dit zou immers leiden tot dubbeltellingen aangezien werknemers bepaalde tewerkstellingsstimuli kunnen cumuleren. De optelling van rijtotalen binnen eenzelfde tabel vormt in principe geen probleem, aangezien de cumul van meerdere tewerkstellingsstimuli hierbinnen nagenoeg onbestaande is.³¹ Verder moet opgelet worden bij het vergelijken van percentages tussen de verschillende tabellen. Het aantal werknemers dat als referentie dient is immers verschillend tussen tabellen 3.1.5 a en b enerzijds en tabel 3.1.5.c anderzijds.

Cijfers van de POD MI (Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie) werden via de KSZ opgevraagd om een overzicht te geven van de mate waarin ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie gebruik maken van het statuut art. 60 of van overige activeringsmaat-

³⁰ Dit zijn voornamelijk structurele verminderingen (code 3000) en vermindering van de persoonlijke bijdragen voor de werknemers met een werknemersbonus (code 0001). Voor meer details ter zake verwijzen we naar het methodologie-rapport (Deraedt & Van Opstal, 2009).

³¹ In uitzonderlijke gevallen kwam het wel voor dat personen twee soorten bijdragevermindering combineerden binnen eenzelfde type, bv. twee bijdrageverminderingen voor jongeren. Bij het aanmaken van deze tabellen werd elke persoon die een bijdragevermindering voor jongeren genoot slechts één keer geteld. Verder, omdat de koppeling gemaakt werd op het niveau van het individu (cf. welke persoon heeft een bijdragevermindering?) maar de optelsom gemaakt werd op het niveau van de onderneming werden de personen die in twee ondernemingen werkten twee keer geteld. Indien dit binnen eenzelfde werkvorm was werd dit uitgezuiverd, aangezien we dan konden nagaan hoeveel dubbels er per werkvorm voorkwamen. Voor de 54 werknemers die in twee verschillende werkvormen tewerkgesteld zijn, kon deze oefening niet gemaakt worden. Wanneer we de kolommen inzake bijdragevermindering dus optellen komen we aan een dubbeltelling van 54 werknemers.

regelen zoals activa, erkende arbeidspost, enz. Deze gegevens blijken echter voorlopig niet betrouwbaar genoeg om te rapporteren.

Tabel 3.1.5.a

Aanwending tewerkstellingsstimuli Aantal werknemers % van de tewerkstelling	BW	SW	LDE	IB*	IB-DC	WEP	AC
Activering (POD MI, alle werknemers)							
- Art. 60	.	.	.	.	.	.	nb
- Overige activering POD MI*	.	.	.	.	.	.	nb
<i>Aantal werknemers (totaal)</i>	20 402	4 519	16 360	951	4 878	7 175	0
<i>Aantal ondernemingen</i>	54	93	17	82	29	336	0

* Noot: Dit omvat activa, erkende arbeidspost, doorstromingsprogramma en sociaal inschakelingsinitiatief.

Bron: KSZ

Tabel 3.1.5.b geeft een overzicht van het totaal aantal werknemers die genieten van een bijdragevermindering. We stellen vast dat bijna een op vier van de werknemers in de sociale werkplaatsen in een SINE-statuuut zitten. Dit hoeft niet te verbazen aangezien bij sociale werkplaatsen de SINE-maatregel mee verankerd is binnen de regelgeving.

Tabel 3.1.5.b

Aanwending tewerkstellingsstimuli Aantal werknemers % van de tewerkstelling	BW	SW	LDE	IB*	IB-DC	WEP*	AC
Bijdrageverminderingen (KSZ, alle werknemers)							
- voor oudere werknemers	0 0%	80 2%	14 0,09%	52 nb	395 8%	4 nb	nb
- voor jongere werknemers	514 3%	25 1%	48 0,29%	43 nb	726 15%	30 nb	nb
- voor langdurig werklozen	623 3%	605 13%	149 1%	316 nb	344 7%	1 443 nb	nb
- SINE	373 2%	972 22%	31 0,19%	135 nb	762 16%	210 nb	nb
<i>Aantal werknemers (totaal)</i>	20 402	4 519	16 360	951	4 878	7 175	0
<i>Aantal ondernemingen</i>	54	93	17	82	29	336	0

* Noot: voor invoegbedrijven en werkervaringsbedrijven werden enkel cijfers opgevraagd voor doelgroepwerknemers en omkadering zoals gekend bij het VSA WSE. Het is daarom niet mogelijk om percentages ten opzichte van de totale tewerkstelling te berekenen.

Bron: KSZ, op basis van RSZ en RSZ/PPO

Tabel 3.1.5.c

Aanwending tewerkstellingsstimuli Aantal werknemers % van de tewerkstelling	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Overige (VSA-WSE, doelgroep en omkadering)							
- WEP	6 0,03%	122 3%	183 37%	0 0%	0 0%	/	nb
- VIP	nb	nb	nb	nb	nb	nb	nb
- CAO 26	nb	nb	nb	nb	nb	nb	nb
- Veralgemeend stelsel	145 1%	36 1%	28 6%	0 0%	0 0%	1 073 25%	nb
- BKO	0 0%	6 0,13%	26 5%	0 0%	0 0%	655 15%	nb
- Arbeidszorg (doelgroep)	nb	655 14%	nvt	nvt	nvt	nvt	nb
- Arbeidszorg (omkadering)	nb	62 1%	nvt	nvt	nvt	nvt	
<i>Aantal werknemers (dg + omk.)</i>	18 805	4 690	496	616	1 337	4 349	0
<i>Aantal ondernemingen</i>	54	98	18	84	31	367	0

Bron: VSA WSE

Tot slot zijn er een aantal tewerkstellingsstimuli die we, althans voor de doelgroep van onze populatie, maar ook van de omkadering van beschutte en sociale werkplaatsen, kunnen opvolgen vanuit de betalingsgegevens van het VSA WSE. Zo zien we dat ook tamelijk wat sociale werkplaatsen en lokale diensteneconomie initiatieven als werkervaringspromotor optreden. We zien in tabel 3.1.5.c ook een indicatie van het aantal arbeidszorgmedewerkers binnen sociale werkplaatsen en de bijhorende omkadering. We merken daarbij wel op dat we daarmee lang niet alle arbeidszorg in kaart hebben gebracht (bv. arbeidszorg in de psychiatrie).

3.1.6 Activiteitenprofiel

We sluiten de profielschets van ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie af met een activiteitenprofiel. Bestaande administratieve databanken zijn echter niet bepaald geschikt om een waarheidsgetrouw beeld te schetsen van de activiteiten van bedrijven in de sociale inschakelingseconomie. Binnen de Kruispuntbank Ondernemingen (KBO), maar ook bij de RSZ en de RSZ/PPO worden evenwel hoofd- en nevenactiviteiten van ondernemingen bijgehouden, en dit zowel voor hun hoofdzetel als voor eventuele vestigingen. Dit gebeurt met behulp van de NACE-BEL nomenclatuur, die een classificatie geeft van economische activiteiten op 5-digit niveau.

Het gebruik van de NACE-BEL nomenclatuur om het activiteitenprofiel van ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie te schetsen, brengt tamelijk wat problemen met zich mee. Zo bestaat er een aparte NACE-BEL code voor beschutte en sociale werkplaatsen (code 88.995). Dit zegt iets over de werkvorm, maar toont uiteindelijk niet of deze ondernemingen actief zijn in groendienst, verpakking, montage, houtbewerking, enz. Bovendien zijn de meeste beschutte werkplaatsen actief in verschillende, vaak uiteenlopende, activiteiten. Voor ondernemingen uit andere werkvormen is dit uiteraard eveneens mogelijk. Op zich hoeft dit geen groot probleem te zijn aangezien een onderneming meerdere activiteiten mag opgeven uit de NACE-BEL nomenclatuur. In de praktijk merken we echter dat ondernemingen niet al hun activiteiten in de KBO laten opnemen.

Tabel 3.1.6.a geeft een overzicht van frequenties waarmee ondernemingen activiteiten uit de secties³² van de NACE-BEL nomenclatuur aangeduid hebben. Daarbij werden zowel hoofd- als nevenactiviteiten opgenomen uit zowel de hoofdzetel als uit vestigingen. Per rij en per cel is daarbij geen sprake van dubbeltellingen. Zodoende geven rijtotalen het aantal ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie weer die minstens één code uit de betrokken secties aangeduid hebben. Kolomtotalen zijn echter wel groter dan het aantal ondernemingen, aangezien een onderneming meerdere activiteiten mag aanduiden. Daarom werden deze kolomtotalen ook niet gerapporteerd en kozen we ervoor het aantal ondernemingen die minstens één activiteit aangeduid had per werkvorm te rapporteren. Dit laat ons toe om in tabel 3.1.6.b de relatieve frequenties waarmee activiteiten uit deze secties voorkomen te rapporteren.

Telkens wanneer een bepaalde activiteit op het 5-digitniveau door minstens tien ondernemingen uit een werkvorm werd aangeduid, rapporteren we deze activiteit op dit niveau. Deze zijn schuin gedrukt weergegeven onder hun respectievelijke sectie. Zo merken we, vrij vanzelfsprekend, op dat de meeste beschutte en sociale werkplaatsen de NACE-BEL code 88.995 (beschutte en sociale werkplaatsen) aangeduid hebben. Het feit dat zelfs voor deze voor de hand liggende NACE-BEL code niet eens alle betrokken ondernemingen met die code terug te vinden zijn in de KBO geeft alvast een indicatie dat we niet blindelings mogen vertrouwen op de realiteitswaarde van deze ge-

³² Deze secties vormen het hoogste aggregatieniveau van de NACE-BEL nomenclatuur en volgen een alfanumerieke indexering, daar waar lagere niveaus een numerieke indexering kennen.

gevens. Tabellen 3.1.6.a en b geven dan ook niet meer dan een indicatieve profielschets van de activiteiten die teruggevonden worden binnen ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie.

Omwille van de gebreken bij de data uit tabellen 3.1.6.a en b zijn we verder op zoek gegaan naar databanken die ons beter moeten toelaten om een activiteitenprofiel op te stellen van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie. We hebben daarbij dankbaar gebruik gemaakt van een databank die door VOSEC, het Vlaams Overlegplatform voor de Sociale Economie, werd bijgehouden. Aangezien deze databank niet voor monitoringdoeleinden werd opgesteld, bevat ook deze databank gebreken voor dit soort werk. Met name ontbreekt een duidelijke nomenclatuur en is het KBO-ondernemingsnummer bij de meeste ondernemingen uit de databank niet ingevuld. De werkvorm van deze ondernemingen werd echter wel vermeld, wat ons na enig hercoderen toeliet om een alternatief activiteitenprofiel op te stellen per werkvorm. We rapporteren in tabel 3.1.6.c telkens de tien meest voorkomende activiteiten per werkvorm uit deze databank. Let wel, deze activiteiten zijn niet op het niveau van de onderneming, maar op het niveau van een commerciële vestiging gerapporteerd³³. De databank van VOSEC laat niet toe om het onderscheid te maken tussen reguliere invoegbedrijven en invoegbedrijven met dienstencheque erkenning. Evenmin stelde het ons in staat om een zinvolle opdeling te maken van de activiteiten van werkervaringsbedrijven. Bovendien wordt deze databank niet beheerd door de administratie zodat het structureel opnemen van deze databank in de monitor sociale inschakelingseconomie niet evident is.

Tot slot vermelden we voor de volledigheid dat ook het VSA WSE een indicatie bijhoudt van de activiteit waarvoor doelgroepmedewerkers ingeschakeld worden. Het gaat daarbij om een activiteitenclassificatie met bijhorende omschrijving, zoals weergegeven in tabel 3.1.6.d. Om een concreet zicht te hebben op de achterliggende activiteiten schort er echter zowel iets met deze classificatie als met de praktische invulling ervan. Zo worden de meeste activiteiten als 'sociale economie' of als 'werk' aangeduid, wat op zich niet bijzonder informatief is. De detailomschrijving is daarbij vaak niet ingevuld of heeft betrekking op initiatieven die niet binnen de afbakening van deze monitor vallen (bv. buitenschoolse kinderopvang, basiseducatie, onderwijs, ...).

---

³³ Het niveau van een commerciële vestiging is op zich niet noodzakelijk gelijk aan het niveau van een juridische vestiging, zoals bijgehouden door RSZ en KBO.

Tabel 3.1.6.a

NACE Sectie	Omschrijving	BW	SW	LDE	IB	IB/DC	WEP	Totaal
A	Landbouw, bosbouw en visserij	2	12	1	4	0	8	27
B	Winning van delfstoffen	0	0	0	8	0	0	8
C	Industrie	12	8	1	29	1	3	54
D	Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	0	0	2	0	0	0	2
E	Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	0	5	5	7	0	41	58
	<i>Winning, behandeling en distributie van water</i>	0	0	0	0	0	11	11
	<i>Afvalwaterafvoer</i>	0	0	1	1	0	18	20
	<i>Overige verwerking en verwijdering van ongevaarlijk afval</i>	0	2	4	2	0	20	28
F	Bouwnijverheid	0	10	0	25	0	8	43
	<i>Overige werkzaamheden in verband met de afwerking van gebouwen</i>	0	0	0	10	0	2	12
	<i>Overige gespecialiseerde bouwwerkzaamheden</i>	0	4	0	10	0	2	16
G	Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	2	25	2	41	4	18	92
	<i>Detailhandel in tweedehandskleding in winkels</i>	0	20	1	0	0	6	27
H	Vervoer en opslag	0	2	3	18	3	15	41
I	Verschaffen van accommodatie en maaltijden	0	10	2	4	0	21	37
J	Informatie en communicatie	0	1	0	9	1	2	13
K	Financiële activiteiten en verzekeringen	0	0	0	7	0	0	7
L	Exploitatie van en handel in onroerend goed	0	0	1	8	1	21	31
M	Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	0	0	3	22	2	10	37
	<i>Overige adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsvoering</i>	0	0	0	12	2	4	18
N	Administratieve en ondersteunende diensten	5	17	7	27	23	75	154
	<i>Arbeidsbemiddeling</i>	0	0	1	4	17	4	26
	<i>Toeristische informatiediensten</i>	0	0	2	0	0	21	23
	<i>Overige reiniging van gebouwen; industriële reiniging</i>	0	4	0	10	7	3	24
O	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	0	2	6	0	0	116	124
	<i>Gemeentelijke overheid, met uitzondering van het O.C.M.W.</i>	0	0	6	0	0	58	64
	<i>Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (O.C.M.W.)</i>	0	0	1	0	0	56	57
	<i>Brandweer</i>	0	0	6	0	0	37	43
P	Onderwijs	0	1	4	6	2	29	42
	<i>Beroepsopleiding</i>	0	0	1	2	0	19	22
Q	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	54	92	9	3	24	232	414
	<i>Algemene ziekenhuizen, m.u.v. geriatrische en gespecialiseerde ziekenhuizen</i>	0	0	0	0	0	10	10
	<i>Instellingen met huisvesting voor volwassenen met een mentale handicap</i>	1	0	1	0	0	10	12
	<i>Rusthuizen voor ouderen (R.O.B.)</i>	0	0	0	0	0	65	65
	<i>Overige maatschappelijke dienstverlening met huisvesting, n.e.g.</i>	0	0	1	0	4	17	22
	<i>Kinderdagverblijven en crèches</i>	0	1	5	0	0	73	79
	<i>Beschutte en sociale werkplaatsen</i>	52	88	1	0	0	5	146
	<i>Andere vormen van maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting, n.e.g.</i>	10	13	7	3	24	98	155
R	Kunst, amusement en recreatie	0	2	9	5	0	73	89
	<i>Exploitatie van culturele centra en multifunctionele zalen ten behoeve van culturele activiteiten</i>	0	0	4	0	0	38	42
	<i>Bibliotheken, mediatheken en ludotheken</i>	0	0	6	0	0	59	65
	<i>Exploitatie van monumenten en dergelijke toeristenattracties</i>	0	0	6	0	0	17	23
	<i>Exploitatie van sportaccommodaties</i>	0	0	6	1	0	47	54
S	Overige diensten	3	11	4	16	14	49	97
	<i>Overige verenigingen, n.e.g.</i>	0	1	2	0	0	24	27
	<i>Beheer van kerkhoven en activiteiten van crematoria</i>	0	0	1	0	0	11	12
T	Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik	0	0	0	2	9	0	11
Aantal ondernemingen		54	94	17	83	29	338	615

Bron: VKBO

Tabel 3.1.6.b

NACE Sectie	Omschrijving	BW	SW	LDE	IB	IB/DC	WEP	Totaal
A	Landbouw, bosbouw en visserij	4%	13%	6%	5%	0%	2%	4%
B	Winning van delfstoffen	0%	0%	0%	10%	0%	0%	1%
C	Industrie	22%	9%	6%	35%	3%	1%	9%
D	Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	0%	0%	12%	0%	0%	0%	0%
E	Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	0%	5%	29%	8%	0%	12%	9%
	<i>Winning, behandeling en distributie van water</i>	0%	0%	0%	0%	0%	3%	2%
	<i>Afvalwaterafvoer</i>	0%	0%	6%	1%	0%	5%	3%
	<i>Overige verwerking en verwijdering van ongevaarlijk afval</i>	0%	2%	24%	2%	0%	6%	5%
F	Bouwnijverheid	0%	11%	0%	30%	0%	2%	7%
	<i>Overige werkzaamheden in verband met de afwerking van gebouwen</i>	0%	0%	0%	12%	0%	1%	2%
	<i>Overige gespecialiseerde bouwwerkzaamheden</i>	0%	4%	0%	12%	0%	1%	3%
G	Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	4%	27%	12%	49%	14%	5%	15%
	<i>Detailhandel in tweedehandskleding in winkels</i>	0%	21%	6%	0%	0%	2%	4%
H	Vervoer en opslag	0%	2%	18%	22%	10%	4%	7%
I	Verschaffen van accommodatie en maaltijden	0%	11%	12%	5%	0%	6%	6%
J	Informatie en communicatie	0%	1%	0%	11%	3%	1%	2%
K	Financiële activiteiten en verzekeringen	0%	0%	0%	8%	0%	0%	1%
L	Exploitatie van en handel in onroerend goed	0%	0%	6%	10%	3%	6%	5%
M	Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	0%	0%	18%	27%	7%	3%	6%
	<i>Overige adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsvoering</i>	0%	0%	0%	14%	7%	1%	3%
N	Administratieve en ondersteunende diensten	9%	18%	41%	33%	79%	22%	25%
	<i>Arbeidsbemiddeling</i>	0%	0%	6%	5%	59%	1%	4%
	<i>Toeristische informatiediensten</i>	0%	0%	12%	0%	0%	6%	4%
	<i>Overige reiniging van gebouwen; industriële reiniging</i>	0%	4%	0%	12%	24%	1%	4%
O	Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	0%	2%	35%	0%	0%	34%	20%
	<i>Gemeentelijke overheid, met uitzondering van het O.C.M.W.</i>	0%	0%	35%	0%	0%	17%	10%
	<i>Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (O.C.M.W.)</i>	0%	0%	6%	0%	0%	17%	9%
	<i>Brandweer</i>	0%	0%	35%	0%	0%	11%	7%
P	Onderwijs	0%	1%	24%	7%	7%	9%	7%
	<i>Beroepsopleiding</i>	0%	0%	6%	2%	0%	6%	4%
Q	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	100%	98%	53%	4%	83%	69%	67%
	<i>Algemene ziekenhuizen, m.u.v. geriatrische en gespecialiseerde ziekenhuizen</i>	0%	0%	0%	0%	0%	3%	2%
	<i>Instellingen met huisvesting voor volwassenen met een mentale handicap</i>	2%	0%	6%	0%	0%	3%	2%
	<i>Rusthuizen voor ouderen (R.O.B.)</i>	0%	0%	0%	0%	0%	19%	11%
	<i>Overige maatschappelijke dienstverlening met huisvesting, n.e.g.</i>	0%	0%	6%	0%	14%	5%	4%
	<i>Kinderdagverblijven en crèches</i>	0%	1%	29%	0%	0%	22%	13%
	<i>Beschutte en sociale werkplaatsen</i>	96%	94%	6%	0%	0%	1%	24%
	<i>Andere vormen van maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting, n.e.g.</i>	19%	14%	41%	4%	83%	29%	25%
R	Kunst, amusement en recreatie	0%	2%	53%	6%	0%	22%	14%
	<i>Exploitatie van culturele centra en multifunctionele zalen ten behoeve van culturele activiteiten</i>	0%	0%	24%	0%	0%	11%	7%
	<i>Bibliotheken, mediatheken en ludotheken</i>	0%	0%	35%	0%	0%	17%	11%
	<i>Exploitatie van monumenten en dergelijke toeristenattracties</i>	0%	0%	35%	0%	0%	5%	4%
	<i>Exploitatie van sportaccommodaties</i>	0%	0%	35%	1%	0%	14%	9%
S	Overige diensten	6%	12%	24%	19%	48%	14%	16%
	<i>Overige verenigingen, n.e.g.</i>	0%	1%	12%	0%	0%	7%	4%
	<i>Beheer van kerkhoven en activiteiten van crematoria</i>	0%	0%	6%	0%	0%	3%	2%
T	Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik	0%	0%	0%	2%	31%	0%	2%
Aantal ondernemingen		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: VKBO

Tabel 3.1.6.c

	Aantal vestigingen	% vestigingen
Beschutte werkplaatsen (n = 63)		
Assemblage, conditionering en mailing	57	90%
Overige diensten – niet particulier	39	62%
Groen	16	25%
Drukkerij	12	19%
Bouw en renovatie	5	8%
Recyclage	5	8%
Huishoudelijk werk en zorg	3	5%
Dienstencheque activiteiten	2	3%
Fietsmobiliteit	2	3%
Gezinsondersteunende diensten	2	3%
Sociale werkplaatsen (n = 171)		
Recyclage	91	53%
Inzameldienst	82	48%
Groen	28	16%
Voeding	27	16%
Kringloopwinkel	23	13%
Huishoudelijk werk en zorg	20	12%
Gezinsondersteunende diensten	20	12%
Overige	18	11%
Bereiding	15	9%
Overige diensten – niet particulier	14	8%
Lokale diensteneconomie (n = 75)		
Huishoudelijk werk en zorg	39	52%
Gezinsondersteunende diensten	35	47%
Mobiliteit	19	25%
Dienstencheque activiteiten	17	23%
Fietsmobiliteit	17	23%
Overige	12	16%
Groen	11	15%
Overige diensten – niet particulier	9	12%
Energie	9	12%
Energiesnoeiers	9	12%
Invoegbedrijven (met/zonder dienstencheque) (n = 220)		
Huishoudelijk werk en zorg	80	36%
Gezinsondersteunende diensten	73	33%
Dienstencheque activiteiten	73	33%
Overige diensten – niet particulier	46	21%
Assemblage, conditionering en mailing	30	14%
Voeding	24	11%
Bouw en renovatie	22	10%
Productie	8	4%
Mobiliteit	7	3%
ICT	6	3%

Bron: VOSEC

Tabel 3.1.6.d

Activiteitsclassificatie VSA WSE
Cultuur
Gezondheidszorg
Leefmilieu
Onderwijs
Sociale Economie
Welzijn
Werk
Andere

Bron: VSA WSE

3.2 Profiel van de werknemers in de sociale inschakelingseconomie

Administratieve databanken op verschillende niveaus laten ons toe om eveneens een profiel van de werknemers binnen de ondernemingen van de sociale inschakelingseconomie op te stellen. Dit profieloverzicht start met een aantal achtergrondindicatoren, zoals geslacht, leeftijd, scholing, nationaliteit en etnische afkomst. Daarnaast werpen we ook een blik op de gezinssamenstelling van deze werknemers, de mate waarin ze leefloongerechtigd zijn en of ze een uitkering voor arbeidsongeschiktheid ontvangen. Tenslotte bekijken we ook de loonpositie van de werknemers.

Deze profielen worden telkens opgesteld voor de doelgroepmedewerkers die gekend zijn bij het VSA WSE en het omkaderingspersoneel van beschutte en sociale werkplaatsen dat gekend is bij het VSA WSE. Het gaat daarbij telkens om werknemers die tewerkgesteld waren op 31/12/2007. Voor het invullen van de gegevens werden twee verschillende bronnen gehanteerd: enerzijds de betalingsgegevens van het VSA WSE en anderzijds de gegevens van de KSZ. Het aantal doelgroepwerknemers en omkaderingspersoneel verschilt echter voor beide bronnen omdat niet alle personen die volgens de betalingsgegevens van het VSA WSE op 31/12/2007 tewerkgesteld waren ook effectief teruggevonden werden bij de KSZ.³⁴ Bovendien waren voor twee indicatoren, gezinssamenstelling en de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid, de gegevens voor 2007 nog niet beschikbaar op het moment dat dit resultatenrapport uitgewerkt werd. Deze gegevens hebben bijgevolg betrekking op de doelgroepwerknemers en het omkaderingspersoneel tewerkgesteld op 31/12/2006. We geven per tabel telkens aan op hoeveel doelgroepwerknemers en omkaderingspersoneel en op welk tijdstip de gegevens betrekking hebben.

Tenslotte moet er ook rekening mee gehouden worden dat niet alle profielen van doelgroepwerknemers van beschutte werkplaatsen gekend zijn in het betalingssysteem van het VSA WSE. Vooral de gegevens van oudere doelgroepwerknemers ontbreken in dit bestand, aangezien het VSA WSE geen volledig beeld heeft van historisch uitgereikte PEC-tickets. Daarnaast ontbreken ook vaak profielgegevens voor dat deel van doelgroepwerknemers van de beschutte werkplaatsen die wel gekend zijn bij het VSA WSE.³⁵

3.2.1 Geslacht

Tabel 3.2.1 geeft een overzicht van de verdeling mannen en vrouwen, zowel bij doelgroep als omkadering. Het is opvallend dat in de meeste werkvormen substantieel meer mannen aan de slag zijn dan vrouwen. Alleen werkervaringsbedrijven en invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning vormen hier een uitzondering op. Het is dan wel zo dat de tewerkgestelde doelgroep in deze laatste categorie bijna uitsluitend uit vrouwen bestaat. Dit kan verklaard worden door de aard van het werk (voornamelijk poets- en strijkwerk). Ook voor beschutte werkplaatsen ligt het activiteitenprofiel mee aan de basis van een gender-onevenwicht. Beschutte werkplaatsen stellen verhou-

³⁴ Er zijn twee redenen waarom niet alle doelgroepwerknemers gekend bij het VSA WSE ook daadwerkelijk werden teruggevonden in de KSZ gegevens. Enerzijds waren er een aantal ontbrekende of ongeldige ondernemingsnummers waarvoor geen tewerkstelling kon opgevraagd worden. Een tweede reden heeft te maken met de aard van de betalingsgegevens van het VSA WSE. Het is op basis van de betalingsgegevens dat de doelgroep tewerkgesteld op 31/12/2007 bij het VSA WSE werd afgebakend. In principe zouden deze betalingsgegevens moeten overeenkomen met de duur van een arbeidsovereenkomst maar dat is niet altijd het geval. Met name voor de doelgroep van de beschutte werkplaatsen waren er hieromtrent moeilijkheden.

³⁵ De profielgegevens waarover het VSA WSE beschikt zijn immers afkomstig van de VDAB. De VDAB heeft echter nog maar vrij recent de bevoegdheid om doelgroepwerknemers aan beschutte werkplaatsen toe te leiden. Daardoor is een substantieel deel van deze doelgroepwerknemers tot dusver niet gekend bij de VDAB, wat leidt tot het ontbreken van enkele profielgegevens van deze personen.

dingsgewijs meer mannen tewerk, wat kan verklaard worden door het feit dat veel activiteiten in deze ondernemingen eerder technisch-industrieel van aard zijn. Dat vertaalt zich uiteindelijk ook in een relatief overwicht van mannen bij de omkadering van beschutte (en sociale) werkplaatsen. Binnen deze werkvorm is immers vaak een grote nood aan technisch geschoold omkaderingspersoneel.

Tabel 3.2.1

Geslacht	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Doelgroep							
Mannen	61%	59%	79%	57%	2%	29%	nb
Vrouwen	39%	41%	21%	43%	98%	71%	nb
<i>N</i>	15 789	3 938	496	616	1 337	4 349	nb
Omkadering							
Mannen	62%	62%	nb	nb	nb	nb	nb
Vrouwen	38%	38%	nb	nb	nb	nb	nb
<i>N</i>	3 016	752	nb	nb	nb	nb	nb

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: VSA WSE

3.2.2 Leeftijd

Wanneer we kijken naar de leeftijdsverdeling van werknemers binnen de sociale inschakelings-economie zien we dat voor alle werkvormen de modale doelgroepwerknemer een veertiger is. De doelgroepopulatie is relatief gezien het oudst binnen sociale werkplaatsen, waar bijna een kwart van de werknemers ouder dan vijftig en bijna de helft van de werknemers ouder dan 45 is. Ook binnen beschutte werkplaatsen en invoegbedrijven met dienstencheque erkenning is het aandeel oudere doelgroepwerknemers relatief groot. Voor wat de beschutte werkplaatsen betreft heeft dit te maken met het feit dat veel beschutte werkplaatsen meer dan dertig jaar oud zijn, waarbinnen een initiële cohorte van doelgroepwerknemers samen oud worden met de werkplaats waarin ze werken. Dit valt ook op bij de leeftijdsverdeling van de omkadering binnen beschutte werkplaatsen, waarvan een kwart 50 of ouder is.³⁶

Wat jongeren betreft, zien we dat de sociale werkplaatsen het laagste percentage jongeren in dienst hebben. Dit hoeft ons niet te verbazen aangezien men minstens vijf jaar werkloos moet zijn alvorens men in aanmerking kan komen om als doelgroepwerknemer in een sociale werkplaats te werken. Initiatieven uit de lokale diensteneconomie en reguliere invoegbedrijven stellen dan weer een relatief jonge doelgroep tewerk. Ongeveer een derde van de doelgroepmedewerkers in deze werkvormen is jonger dan 30 jaar.

³⁶ Zie Van Opstal & Pacolet (2007) voor een analyse van de vergrijzingsproblematiek binnen beschutte werkplaatsen en de uitdagingen die dat met zich meebrengt op HR-vlak en de effecten op operationeel en commercieel vlak.

Tabel 3.2.2.a

Leeftijd	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Doelgroep							
Q25	31	36	28	28	33	30	nb
Q50	40	44	36	37	41	40	nb
Q75	47	49	45	45	48	47	nb
Gemiddelde	39	43	37	37	40	39	nb
< 21	2%	1%	1%	4%	1%	3%	nb
21 – 25	11%	4%	16%	14%	8%	11%	nb
26 – 30	12%	8%	17%	15%	10%	12%	nb
31 – 35	12%	11%	13%	14%	13%	11%	nb
36 – 40	15%	16%	13%	15%	17%	17%	nb
41 – 45	18%	20%	16%	16%	18%	18%	nb
46 – 50	15%	22%	10%	12%	18%	17%	nb
51 – 55	10%	13%	9%	8%	12%	9%	nb
56 – 60	5%	6%	4%	3%	3%	3%	nb
> 60	1%	2%	1%	0%	0%	0%	nb
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
<i>N</i>	15 789	3 938	496	616	1 337	4 349	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: VSA WSE

Tabel 3.2.2.b

Leeftijd	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Omkadering							
Q25	34	32	nb	nb	nb	nb	nb
Q50	42	40	nb	nb	nb	nb	nb
Q75	50	47	nb	nb	nb	nb	nb
Gemiddelde	42	40	nb	nb	nb	nb	nb
< 21	1%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
21 – 25	6%	6%	nb	nb	nb	nb	nb
26 – 30	11%	13%	nb	nb	nb	nb	nb
31 – 35	12%	14%	nb	nb	nb	nb	nb
36 – 40	14%	19%	nb	nb	nb	nb	nb
41 – 45	18%	17%	nb	nb	nb	nb	nb
46 – 50	16%	16%	nb	nb	nb	nb	nb
51 – 55	14%	9%	nb	nb	nb	nb	nb
56 – 60	7%	5%	nb	nb	nb	nb	nb
> 60	2%	1%	nb	nb	nb	nb	nb
Totaal	100%	100%					
<i>N</i>	3 016	752	0	0	0	0	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: VSA WSE

3.2.3 Scholing

Zoals verwacht kan worden is de overgrote meerderheid van de doelgroepmedewerkers laag of middengeschoold.³⁷ Het percentage laaggeschoolden is het hoogst voor de sociale werkplaatsen. Toch is het opmerkelijk dat meer dan een op vijf van de doelgroepwerknemers binnen de sociale werkplaatsen midden- of hooggeschoold is. Enkel personen met een diploma van maximum lager

³⁷ Laaggeschoold = hoogst behaalde diploma is een diploma Lager Secundair Onderwijs. Middengeschoold = hoogst behaalde diploma is een diploma Hoger Secundair Onderwijs. Hooggeschoold = een diploma hoger dan Hoger Secundair Onderwijs.

secundair onderwijs komen immers in aanmerking om tot de doelgroep van een sociale werkplaats te behoren. De reden hierachter is toe te schrijven aan het feit dat we de andere doelgroepmedewerkers tewerkgesteld in deze werkvormen, zoals bijvoorbeeld de gesco statuten en de personen in een werkervaringstraject, ook tot de doelgroepmedewerkers rekenden.

Voor doelgroepwerknemers van beschutte werkplaatsen is in meer dan 40% van de gevallen de scholingsgraad niet gekend bij het VSA WSE. De hypothese dat de overgrote meerderheid hiervan laaggeschoold is, is echter vrij aannemelijk (Samoy, 2008).

Tabel 3.2.3

Scholing	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Doelgroep							
Laaggeschoold	52%	79%	64%	64%	67%	52%	nb
Middengeschoold	6%	18%	33%	32%	30%	35%	nb
Hooggeschoold	1%	3%	3%	3%	2%	8%	nb
Onbekend	41%	1%	0%	1%	0%	5%	nb
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
<i>N</i>	14 933	3 938	496	616	1 337	4 349	0
Omkadering							
Laaggeschoold	21%	19%	nb	nb	nb	nb	nb
Middengeschoold	30%	35%	nb	nb	nb	nb	nb
Hooggeschoold	20%	43%	nb	nb	nb	nb	nb
Onbekend	29%	3%	nb	nb	nb	nb	nb
Totaal	100%	100%					
<i>N</i>	2 727	752	0	0	0	0	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: VSA WSE

In tegenstelling tot bij de andere werkvormen, is scholing voor werkervaringsbedrijven geen criterium om al dan niet tot de doelgroep te behoren. De werkervaringsbedrijven hebben dan ook het laagste percentage laaggeschoolden in dienst, slechts de helft van hun doelgroepmedewerkers is laaggeschoold. Maar liefst 8% van de doelgroep tewerkstelling is er zelfs hooggeschoold. Voor wat de omkadering betreft tenslotte valt het op dat lang niet alle omkaderingspersoneel van beschutte en sociale werkplaatsen uit hooggeschoolden bestaat.

3.2.4 Nationaliteit en etnische achtergrond

Het VSA WSE beschikt eveneens over gegevens over de nationaliteit van de hier besproken werknemerspopulatie (zie tabel 3.2.4.a). Daarnaast houdt men een indicator bij over de etnische achtergrond van de doelgroep (zie tabel 3.2.4.b). De toekenning hiervan gebeurt door de VDAB. Ook hier ontbreekt het voor beschutte werkplaatsen aan accuraat cijfermateriaal.

Zowel op basis van nationaliteit als etnische achtergrond zien we dat de normale invoegbedrijven het hoogste percentage allochtone doelgroepmedewerkers in dienst hebben.³⁸ Het percentage allochtone doelgroepwerknemers is het laagst bij de beschutte werkplaatsen. Voorts is er nageenog geen allochtoon omkaderingspersoneel bij de beschutte en sociale werkplaatsen.

³⁸ Men zou de hypothese kunnen formuleren dat invoegbedrijven daarbij vooral relatief hoger geschoolde allochtonen in dienst nemen. Een kruising van deze gegevens met scholingsgraad toont echter dat dit niet het geval is.

Tabel 3.2.4.a

Nationaliteit	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Doelgroep							
Belg	58%	88%	85%	73%	86%	86%	nb
EU-15	1%	2%	3%	2%	3%	2%	nb
Nieuwe EU-10	0%	0%	0%	1%	1%	0%	nb
Niet-EU	1%	9%	11%	23%	11%	7%	nb
Onbekend	41%	1%	0%	1%	0%	5%	nb
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
<i>N</i>	14 933	3 938	496	616	1 337	4 349	0
Omkadering							
Belg	70%	96%	nb	nb	nb	nb	nb
EU-15	1%	1%	nb	nb	nb	nb	nb
EU-10	0%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
Niet-EU	0%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
Onbekend	29%	3%	nb	nb	nb	nb	nb
Totaal	100%	100%					
<i>N</i>	2 727	752	0	0	0	0	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: VSA WSE

Tabel 3.2.4.b

Etnische achtergrond	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Doelgroep							
Europees (EU-15)	58%	86%	77%	63%	82%	80%	nb
Europees (nieuwe EU-10)	0%	0%	0%	1%	1%	0%	nb
Magrebijns / Turks	1%	8%	14%	18%	8%	11%	nb
Andere Niet Europees	0%	5%	8%	17%	9%	5%	nb
Onbekend	41%	1%	0%	1%	0%	5%	nb
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
<i>N</i>	14 933	3 938	496	616	1 337	4 349	0
Omkadering							
Europees (EU-15)	71%	96%	nb	nb	nb	nb	nb
Europees (nieuwe EU-10)	0%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
Magrebijns / Turks	1%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
Andere Niet Europees	0%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
Onbekend	29%	3%	nb	nb	nb	nb	nb
Totaal	100%	100%					
<i>N</i>	2 727	752	0	0	0	0	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: VSA WSE

3.2.5 Gezinsamenstelling

Tabel 3.2.5 toont de gezinsamenstelling van de doelgroep die tewerkgesteld was op 31/12/2006.³⁹ Zoals verwacht, woont meer dan 40% van de doelgroepmedewerkers van de beschutte werkplaatsen niet zelfstandig. Verder valt op dat bij doelgroepwerknemers in alle werkvormen het percentage alleenstaanden of hoofd van een eenoudergezin vrij hoog is, namelijk meer dan 30%. Dit is het hoogst voor de sociale werkplaatsen met 41% van de doelgroepmedewerkers die alleenstaand is of hoofd van een eenoudergezin. Deze cijfers tonen alleszins de maatschappe-

³⁹ Recenter cijfermateriaal ter zake was bij het opstellen van dit resultatenrapport immers nog niet beschikbaar.

lijke kwetsbaarheid van een substantieel deel van de doelgroepwerknemers in de sociale inschakelingseconomie aan.

Tabel 3.2.5

Gezinssamenstelling doelgroep (gegevens 31/12/2006)	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Alleenstaande	21%	29%	30%	21%	10%	17%	nb
Andere inwonende	35%	14%	22%	16%	6%	15%	nb
Collectief huishouden	6%	3%	2%	1%	0%	0%	nb
Hoofd eenoudergezin met 1 kind	1%	5%	5%	4%	11%	7%	nb
Hoofd eenoudergezin met 2 kinderen	1%	5%	2%	3%	9%	5%	nb
Hoofd eenoudergezin met 3 of meer kinderen	0%	2%	1%	2%	4%	3%	nb
Samenwonend met partner met 1 kind	8%	9%	12%	13%	17%	14%	nb
Samenwonend met partner met 2 kinderen	5%	8%	7%	11%	19%	16%	nb
Samenwonend met partner met 3 of meer kinderen	2%	9%	5%	10%	12%	8%	nb
Samenwonend met partner zonder kinderen	18%	12%	10%	14%	11%	13%	nb
Gezinspositie onbekend	4%	4%	4%	6%	1%	2%	nb
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
<i>N</i>	13 545	3 506	432	591	893	4 395	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Noot: De gezinssamenstelling was enkel reeds beschikbaar voor 2006 en heeft dus in tegenstelling tot de andere gegevens enkel betrekking op de doelgroepwerknemers en omkadering tewerkgesteld op 31/12/2006.

Bron: KSZ

3.2.6 Opdrachtgrootte

Wanneer we kijken naar de verdeling van de opdrachtgrootte, zien we dat voltijdse contracten voor doelgroepwerknemers ruimschoots ingeburgerd zijn binnen beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, de lokale diensteneconomie en normale invoegbedrijven. In invoegbedrijven met dienstencheque erkenning en werkervaringsbedrijven zien we echter dat de helft van de doelgroepwerknemers niet meer dan 53%, respectievelijk 55% van een voltijdse arbeidsovereenkomst aan de slag is. Slechts 3%, respectievelijk 35%, van de doelgroepwerknemers heeft er een voltijdse betrekking.

Tabel 3.2.6

Opdrachtgrootte doelgroep	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Doelgroep							
Gemiddelde	92%	88%	92%	88%	57%	71%	nb
Q25	100%	80%	100%	79%	50%	50%	nb
Q50	100%	100%	100%	100%	53%	55%	nb
Q75	100%	100%	100%	100%	63%	100%	nb
% met voltijdse betrekking	77%	67%	79%	68%	3%	35%	nb
<i>N</i>	15 789	3 283	496	616	1 337	4 349	0
Omkadering							
Gemiddelde	95%	78%	nb	nb	nb	nb	nb
Q25	100%	51%	nb	nb	nb	nb	nb
Q50	100%	100%	nb	nb	nb	nb	nb
Q75	100%	100%	nb	nb	nb	nb	nb
% met voltijdse betrekking	82%	50%	nb	nb	nb	nb	nb
<i>N</i>	3 016	751	0	0	0	0	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC = invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Q25 = eerste kwartiel, Q50 = mediaan, Q75 = derde kwartiel

Bron: VSA WSE

Wat de omkadering betreft, merken we dat slechts de helft ervan in sociale werkplaatsen een voltijdse betrekking heeft. In beschutte werkplaatsen ligt dit percentage op 82%. De gemiddelde opdrachtgrootte bij de omkadering bedraagt er 95%, in vergelijking met 78% bij de omkadering van sociale werkplaatsen.

3.2.7 Combinatie met overige statuten

Via de KSZ werden gegevens van de POD Maatschappelijke Integratie verkregen. Daarbij werd getracht om een overzicht te geven van de mate waarin doelgroepwerknemers ook in aanmerking komen voor het statuut van leefloner, activering of artikel 60. Aangezien deze cijfers dermate laag waren, rezen sterke twijfels over de kwaliteit van de data en werd geopteerd om hieromtrent geen cijfermateriaal te rapporteren.

Tabel 3.2.7 geeft informatie over de het percentage doelgroepmedewerkers en omkaderingspersoneel die werken en tegelijkertijd ook een uitkering van het RIZIV inzake arbeidsongeschiktheid ontvangen. We stellen vast dat bij de beschutte werkplaatsen, en in mindere mate ook bij de sociale werkplaatsen bepaalde doelgroepwerknemers deze uitkering voor arbeidsongeschiktheid ontvangen. Noteer hierbij dat het aantal personen met het statuut van arbeidsongeschikte hoger ligt dan het aantal dat in het kader hiervan effectief een uitkering ontvangt.

Tabel 3.2.7

(gegevens 2006)	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Doelgroep							
% met RIZIV-uitkering arbeidsongeschiktheid	14%	5%	1%	2%	1%	1%	nb
<i>N</i>	13 546	3 526	433	592	895	4 402	0
Omkadering							
% met RIZIV-uitkering arbeidsongeschiktheid	2%	1%	nb	nb	nb	nb	nb
<i>N</i>	2 555	652	0	0	0	0	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkvervalsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: KSZ

3.2.8 Loon en inkomenspositie

De daglonen van de werknemers, zoals die berekend worden door de RSZ, laten ons toe om op een eenvoudige manier de lonen van de werknemers te vergelijken. De daglonen worden als volgt berekend:

Voor voltijdse werknemers:

$$\text{Dagloon} = (\text{Gewone bezoldiging RSZ}^{40} + \text{Forfaitloon RSZ}^{41}) / \text{Normaal bezoldigde dagen}$$

⁴⁰ De gewone bezoldiging omvat volgende elementen: de bezoldiging voor gewerkte dagen, het loon voor de wettelijke feestdagen of betaalde afwezigheidsdagen, het gewaarborgd loon bij arbeidsongeschiktheid, het enkel vakantiegeld (met uitzondering van de handarbeiders van wie het vakantiegeld uitbetaald wordt door een sectorale vakantiekas of door de RJV; wat het geval is voor het geheel van de privé-sector en een gedeelte van de overheidssector en het onderwijs.), vergoedingen toegekend door het Fonds voor bestaanszekerheid, vergoedingen toegekend bij sluiting van ondernemingen (door het FSO).

Voor deeltijdse werknemers

$$\text{Dagloon} = (\text{Gewone bezoldiging RSZ} \times 7,6 + \text{Forfaitloon RSZ}) / \text{Uren deeltijds werk}$$

We dienen er wel rekening mee te houden dat de daglonen geen indicatie geven van het werkelijke inkomen van de werknemers vermits in de rapportering van de daglonen het onderscheid tussen voltijds en deeltijds werken wegvalt.

a. Daglonen doelgroepwerknemers

In tabel 3.2.8.a wordt de verdeling van de daglonen van doelgroepwerknemers gerapporteerd. Daarbij zien we dat deze daglonen het laagst liggen bij doelgroepwerknemers van beschutte en sociale werkplaatsen. Respectievelijk 77% en 74% van deze werknemers heeft er een dagloon dat ligt tussen de 60 en de 70 euro.

Tabel 3.2.8.a

Daglonen doelgroep (in euro)	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Onbekend	3%	4%	2%	3%	5%	3%	nb
< 40	0%	0%	1%	0%	0%	0%	nb
40 - 50	0%	0%	0%	0%	0%	1%	nb
50 - 60	13%	11%	5%	2%	1%	15%	nb
60 - 70	77%	74%	20%	10%	29%	24%	nb
70 - 80	4%	8%	53%	26%	64%	29%	nb
80 - 90	1%	1%	14%	31%	1%	13%	nb
90 - 100	0%	0%	3%	18%	1%	7%	nb
100 - 110	0%	0%	1%	7%	0%	3%	nb
110 - 125	0%	0%	1%	2%	0%	2%	nb
125 - 150	0%	0%	0%	0%	0%	2%	nb
150 - 175	0%	0%	0%	0%	0%	1%	nb
175 - 200	0%	0%	0%	0%	0%	0%	nb
> 200	0%	0%	0%	0%	0%	0%	nb
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
<i>N</i>	13 833	3 054	416	532	1 235	3 766	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: KSZ

De daglonen zijn het hoogst bij de doelgroepwerknemers van de invoegbedrijven: 58% van de doelgroepwerknemers heeft er een dagloon hoger dan 80 euro. Bij de lokale diensteneconomie initiatieven en de invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning heeft de meerderheid van de doelgroepwerknemers een dagloon tussen de 70 en 80 euro. Tenslotte bij de werkervaringsbedrijven valt op dat de verdeling van daglonen erg gespreid is.

41 Voor sommige werknemerscategorieën gebeurt de bijdrageberekening van de RSZ niet op basis van de werkelijk toegekende bezoldigingen of voordelen, maar op een loon dat bij ministerieel of bij koninklijk besluit forfaitair is vastgesteld. Dit geldt voor: (1) de fooien of bedieningsgeld bezoldigden in het hotelbedrijf en andere bedrijfssectoren (persoonsverzorging, vermakelijkheden, vervoer, enz.); (2) de werknemers in de zeevisserij; (3) de beroepsrenners en andere betaalde sportbeoefenaars; (4) de gelegenheidsarbeiders in de tuinbouw.

b. Daglonen omkadering

Tabel 3.2.8.b geeft een overzicht van de verdeling van de daglonen bij het omkaderingspersoneel bij beschutte en sociale werkplaatsen. Ongeveer 30% hiervan heeft een dagloon van minder dan 90 euro. Verder valt op dat bij de beschutte werkplaatsen meer dan 10% van de omkadering een dagloon heeft van meer dan 150 euro.

Tabel 3.2.8.b

Daglonen omkadering (in euro)	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Onbekend	1%	2%	nb	nb	nb	nb	nb
< 40	0%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
40 - 50	0%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
50 - 60	0%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
60 - 70	3%	3%	nb	nb	nb	nb	nb
70 - 80	8%	9%	nb	nb	nb	nb	nb
80 - 90	16%	18%	nb	nb	nb	nb	nb
90 - 100	18%	19%	nb	nb	nb	nb	nb
100 - 110	15%	18%	nb	nb	nb	nb	nb
110 - 125	16%	14%	nb	nb	nb	nb	nb
125 - 150	12%	12%	nb	nb	nb	nb	nb
150 - 175	5%	3%	nb	nb	nb	nb	nb
175 - 200	3%	1%	nb	nb	nb	nb	nb
> 200	3%	0%	nb	nb	nb	nb	nb
Totaal	100%	100%					
<i>N</i>	2 549	656	0	0	0	0	0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: KSZ

c. Lonen andere werknemers

Het is niet vanzelfsprekend om het profiel van de groep “andere werknemers” in te schatten. Dit zijn de werknemers die niet gekend zijn bij het VSA WSE en waarvan we dus niet weten of ze doelgroep, omkadering of reguliere werknemers zijn. Aangezien deze categorie (vanzelfsprekend) het grootst is bij invoegbedrijven en werkervaringsbedrijven werden geen gegevens opgevraagd met betrekking tot deze groep van werknemers.

Ook voor de andere werkvormen is het niet vanzelfsprekend om daglonen van deze werknemers te vergelijken, zowel binnen de werkvormen als tussen de werkvormen. Het kan hier immers steeds om een heel ander type van werknemers gaan. We stellen wel vast dat de daglonen voor deze werknemers in invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning voor de overgrote meerderheid in dezelfde categorie zitten als de doelgroepwerknemers (tussen de 60 en de 80 euro).

Tabel 3.2.8.c

Daglonen andere werknemers (in euro)	BW	SW	LDE	IB	IB-DC	WEP	AC
Onbekend	37%	4%	3%		4%		nb
< 40	0%	1%	2%		0%		nb
40 - 50	0%	0%	0%		0%		nb
50 - 60	3%	3%	1%		1%		nb
60 - 70	20%	25%	1%		30%		nb
70 - 80	9%	10%	13%		58%		nb
80 - 90	7%	13%	19%		4%		nb
90 - 100	5%	13%	12%		2%		nb
100 - 110	5%	11%	12%		1%		nb
110 - 125	5%	9%	13%		1%		nb
125 - 150	6%	6%	16%		0%		nb
150 - 175	2%	4%	5%		0%		nb
175 - 200	1%	1%	2%		0%		nb
> 200	0%	1%	3%		0%		nb
Totaal	100%	100%	100%		100%		
<i>N</i>	3 477	751	15 932		3 644		0

BW = beschutte werkplaatsen, SW = sociale werkplaatsen, LDE = lokale diensteneconomie, IB = invoegbedrijven, IB-DC= invoegbedrijven met dienstencheque erkenning, WEP = werkervaringsbedrijven, AC = activiteitencoöperaties

Bron: KSZ

3.3 Profiel van de doelgroep van de sociale inschakelingseconomie

In deze sectie staan we stil bij de doelgroep van de verschillende werkvormen. We kijken daarbij naar enkele profielkenmerken van de potentiële doelgroep per werkvorm en vergelijken deze profielen met deze van de tewerkgestelde doelgroep. In een volgende sectie beschouwen we ook de mate waarin de sociale inschakelingseconomie haar doelgroep bereikt. Dit doen we met behulp van kaartmateriaal.

3.3.1 Afbakening van de potentiële doelgroep

De potentiële doelgroep per werkvorm werd afgebakend op basis van de officiële criteria zoals die decretaal zijn vastgelegd. Het is echter niet altijd mogelijk om deze afbakening correct uit te voeren aangezien niet voor alle criteria voldoende gegevens aanwezig zijn in administratieve databanken. Bij de interpretatie van zowel de profielen alsook de dekkingsgraad dient dus steeds rekening gehouden te worden met de wijze waarop de potentiële doelgroep is afgebakend. We starten dan ook met een korte toelichting van enkele keuzes die gemaakt werden bij het afbakenen van de potentiële doelgroep.⁴²

Het vertrekpunt voor deze oefening zijn de VDAB gegevens met alle werkzoekenden in 2007. Daaruit werden alle personen weerhouden die in december 2007 als werkzoekende geregistreerd stonden. Voor de beschutte werkplaatsen is was het voorlopig niet mogelijk om op basis van deze gegevens de potentiële doelgroep correct af te bakenen. Niet alleen omdat een deel van de potentiële doelgroep van de beschutte werkplaatsen niet gekend is bij de VDAB maar ook omdat de beoordelingspraktijk binnen de VDAB voor het bepalen van de doelgroep van de beschutte werkplaatsen nog geen vaste vorm heeft gekregen. Voor de sociale werkplaatsen werd de potentiële doelgroep afgebakend als alle werkzoekenden die vijf jaar werkloos én laaggeschoold zijn.⁴³ We komen zo op een relatief kleine potentiële doelgroep voor de sociale werkplaatsen en toch is dit

⁴² Met dank aan Eric Samoy voor de ondersteuning bij deze oefening.

⁴³ Met laaggeschoold wordt steeds bedoeld: ten hoogste in het bezit van een diploma van lager secundair onderwijs.

nog een overschatting. Om in aanmerking te komen voor tewerkstelling in een sociale werkplaats moet men immers niet alleen vijf jaar werkloos en laaggeschoold zijn maar ook een psychische, sociale of fysieke beperking hebben. Dit laatste is op basis van de VDAB gegevens niet kwantificeerbaar. Voor de lokale diensteneconomie werd de doelgroep gemeten als alle werkzoekenden die ten hoogste beschikken over een diploma hoger secundair onderwijs en minstens 12 maanden werkloos ofwel leefloongerechtigd zijn.⁴⁴

Zoals aangegeven in het besluit van de Vlaamse regering⁴⁵ werd de doelgroep van de invoegbedrijven samengesteld als alle werkzoekenden met ten hoogste een diploma hoger secundair onderwijs die aan één van de volgende criteria beantwoorden: ofwel jonger dan 50 jaar en minstens 12 maanden werkloos, ofwel ouder dan 50 jaar en minstens 6 maanden werkloos, ofwel arbeidsgehandicapt en minstens 6 maanden werkloos, ofwel leefloongerechtigd, ofwel de deeltijds werkzoekende leerling.⁴⁶ Tenslotte, de doelgroep van de werkervaringsbedrijven werd afgebakend als alle werkzoekenden die minstens 24 maanden werkloos zijn, ofwel deeltijds lerenden die als werkzoekende staan ingeschreven, ofwel leefloongerechtigden. Daarenboven komen ook personen met een psychologische, psychiatrische, medische, mentale of sociale beperking in aanmerking voor een werkervaringstraject. Deze groep werd in onze afbakening benaderd als de personen die met een arbeidshandicap geregistreerd staan of waarvan de intake screening uitwijst dat een persoon potentieel een MMPP-problematiek⁴⁷ heeft.⁴⁸

3.3.2 Profiel van de doelgroep

Voor de potentiële doelgroep beschikken we over dezelfde profielgegevens die afkomstig zijn van de VDAB als voor de tewerkgestelde doelgroep. Daarom rapporteren we naast de profielgegevens van de potentiële doelgroep telkens ook de profielgegevens van de tewerkgestelde doelgroep. We gaan daarbij ook na of er significante verschillen zijn in de belangrijkste profielkenmerken van beide groepen.

⁴⁴ Het besluit van de Vlaamse regering betreffende de lokale diensteneconomie (5 oktober 2007) is specifiek. Om in aanmerking te komen moet men in de 18 maanden voor indiensttreding 12 maanden werkzoekend zijn geweest of 312 dagen werkloosheids- of wachtuitkering ontvangen hebben. Deze specifieke bepalingen konden niet meegenomen worden in de afbakening vanwege een gebrek aan accurate gegevens ter zake. Bovendien is ook de afbakening van de leefloongerechtigden niet helemaal nauwkeurig omdat de populatie leefloongerechtigden die gekend is bij de VDAB niet volledig is.

⁴⁵ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de erkenning en financiering van invoegbedrijven, 15 juli 2005.

⁴⁶ Opnieuw hebben we hier de beperking dat we niet alle leefloongerechtigden kennen. Bovendien staat in het besluit ook aangegeven hoelang iemand leefloongerechtigd moet zijn maar de VDAB beschikt niet over de informatie om dit mee in rekening te brengen. Tenslotte staat in het besluit ook gespecificeerd dat de deeltijds werkzoekende leerling van het BSO in aanmerking komt. Op basis van de VDAB gegevens kunnen we niet onderscheiden in welk type de deeltijds werkzoekende leerling onderwijs volgt.

⁴⁷ Medische, mentale, psychische of psychiatrische problematiek.

⁴⁸ Voor de afbakening baseerden we ons op het Besluit van de Vlaamse regering betreffende werkervaring (10 juli 2008). Toch is het ook hier niet geheel nauwkeurig. Bijna de helft van de werkzoekenden voor 2007 werd niet gescreend bij de intake om na te gaan of een potentiële MMPP problematiek aanwezig is. Zoals eerder gezegd is de populatie leefloongerechtigden slechts partieel gekend bij de VDAB. Bovendien staat in het besluit ook aangegeven hoelang iemand leefloongerechtigd moet zijn en de VDAB beschikt niet over de informatie om dit mee in rekening te brengen.

a. Geslacht

Wat geslacht betreft merken we op dat de potentiële doelgroep voor de verschillende werkvormen net iets meer vrouwen dan mannen telt. Dit staat in contrast met de profielgegevens voor de tewerkgestelde doelgroepwerknemers waar de meeste werkvormen, behalve de invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning en de werkervaringsbedrijven, proportioneel meer mannelijke werknemers telt. Voor alle werkvormen in tabel 3.3.2.a merken we zeer significante verschillen op tussen de ratio man/vrouw van de potentiële doelgroep enerzijds en die van de tewerkgestelde doelgroep anderzijds.

Tabel 3.3.2.a

Geslacht	Sociale werkplaatsen		Lokale diensteneconomie		Invoegbedrijven			Werkervaringsbedrijven	
	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld IB	tewerkgesteld IB/DC	potentieel	tewerkgesteld
Mannen	48%	59%	45%	79%	46%	57%	2%	45%	29%
Vrouwen	52%	41%	55%	21%	54%	43%	98%	55%	71%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<i>p</i> *		< 0.001		< 0.001		< 0.001	< 0.001		< 0.001
<i>N</i>	8 234	3 928	57 924	496	64 209	616	1 337	63 697	4 349

Noot * Deze p-waarde heeft betrekking op een z-test die het verschil tussen twee proporties test uit twee verschillende steekproeven. Het geeft de kans dat het verwerpen van de hypothese dat beide proporties aan elkaar gelijk zijn foutief is.

b. Leeftijd

Over alle werkvormen heen vormen de oudere werkzoekenden een belangrijk aandeel van de potentiële doelgroep. De potentiële doelgroep bestaat voor alle werkvormen immers voor meer dan de helft uit personen ouder dan 45 jaar. Voor de sociale werkplaatsen is dit zelfs bijna 70%. Ondanks het feit dat de meeste werkvormen relatief veel oudere werknemers tewerkstellen, zorgt deze oververtegenwoordiging van oudere werknemers in de potentiële doelgroep voor het feit dat er significante verschillen zijn tussen beide groepen, met significant minder oudere werknemers en significant meer jongere werknemers bij de tewerkgestelde doelgroep. Alleen de invoegbedrijven met dienstencheque erkenning stellen een even groot aandeel jonge werknemers tewerk als in hun potentiële doelgroep.

Tabel 3.3.2.b

Leeftijd	Sociale werkplaatsen		Lokale diensteneconomie		Invoegbedrijven			Werkervaringsbedrijven	
	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld IB	tewerkgesteld IB/DC	potentieel	tewerkgesteld
< 21	0%	1%	3%	1%	8%	4%	1%	4%	3%
21 – 25	1%	4%	7%	16%	6%	14%	8%	6%	11%
26 – 30	3%	8%	7%	17%	6%	15%	10%	7%	12%
31 - 35	5%	11%	7%	13%	7%	14%	13%	7%	11%
36 - 40	7%	16%	9%	13%	8%	15%	17%	9%	17%
41 - 45	16%	20%	12%	16%	11%	16%	18%	13%	18%
46 - 50	27%	22%	17%	10%	16%	12%	18%	18%	17%
51 - 55	37%	13%	31%	9%	30%	8%	12%	29%	9%
56 - 60	3%	6%	7%	4%	7%	3%	3%	6%	3%
> 60	1%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<i>p*</i> (< 31j.)		< 0.001		< 0.001		< 0.001	0.37		< 0.001
<i>p</i> (> 50j.)		< 0.001		< 0.001		< 0.001	< 0.001		< 0.001
<i>N</i>	8 234	3 928	57 924	496	64 209	616	1 337	63 697	4 349

Noot *: Deze p-waarden hebben betrekking op een z-test die het verschil tussen twee proporties test uit twee verschillende steekproeven. Het geeft de kans dat het verwerpen van de hypothese dat beide proporties aan elkaar gelijk zijn foutief is. De eerste hypothese daarbij is dat er geen verschillen zijn op het vlak van de tewerkstelling van jongeren (< 31 j.). De tweede hypothese test relatieve verschillen in de tewerkstelling van ouderen (> 50j.).

c. Scholing

Voor de meeste werkvormen, behalve voor werkervaring, mag een doelgroepmedewerker niet hooggeschoold zijn (maximum hoger of lager secundair onderwijs). Bijgevolg vinden we dan ook enkel in de potentiële doelgroep van de werkervaring hooggeschoolde werkzoekenden. Ook bij de potentiële doelgroep van de lokale diensteneconomie zien we een klein percentage hooggeschoolden. Dit zijn leefloongerechtigden die hooggeschoold zijn. Voor de leefloongerechtigden in deze doelgroep wordt scholing immers niet als een criterium gehanteerd.

Tabel 3.3.2.c

Scholing	Sociale werkplaatsen		Lokale diensteneconomie		Invoegbedrijven			Werkervaringsbedrijven	
	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld IB	tewerkgesteld IB/DC	potentieel	tewerkgesteld
Laaggeschoold	100%	79%	68%	64%	70%	64%	67%	67%	52%
Middengeschoold	0%	18%	31%	32%	30%	32%	30%	25%	35%
Hooggeschoold	0%	3%	1%	3%	0%	3%	2%	8%	8%
Onbekend	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<i>p*</i> (laaggeschoold)		< 0.001		0.06		< 0.01	< 0.05		< 0.001
<i>N</i>	8 234	3 928	57 924	496	64 209	616	1 337	63 697	4 349

Noot *: Deze p-waarden hebben betrekking op een z-test die het verschil tussen twee proporties test uit twee verschillende steekproeven. Het geeft de kans dat het verwerpen van de hypothese dat beide proporties aan elkaar gelijk zijn foutief is. De getoetste hypothese betreft hierbij verschillen in de proportie laaggeschoolden.

Dat we toch hooggeschoolden tegenkomen in andere werkvormen heeft te maken met het feit dat de betalingsgegevens van het VSA WSE ook werknemers die onder een andere tewerkstellingsmaatregel vallen dan degene die zuiver tot de werkvorm behoren als doelgroep bestempelt. Een voorbeeld hiervan zijn werkervaringsprojecten binnen sociale werkplaatsen. Op die manier is het inderdaad mogelijk dat sociale werkplaatsen een zeker percentage hoog- of middengeschoolden als doelgroep tewerkstellen. Dit verklaart ook ten dele de significant lagere proportionele tewerkstelling van laaggeschoolden binnen sociale werkplaatsen en invoegbedrijven in vergelijking met

hun respectievelijke potentiële doelgroep. Vooral bij werkervaringsbedrijven ligt de proportionele tewerkstelling van laaggeschoolden substantieel lager dan bij de bijhorende potentiële doelgroep.

d. Nationaliteit en etnische achtergrond

Het aandeel allochtonen is het grootst bij de potentiële doelgroep van de lokale diensteneconomie en van invoegbedrijven, en dit zowel wanneer we naar nationaliteit (tabel 3.3.2.d) als naar etnische achtergrond (tabel 3.3.2.e) kijken. Het is opmerkelijk dat er nagenoeg in elke werkvorm een meer dan proportionele tewerkstelling van allochtone werknemers waargenomen wordt in vergelijking met de potentiële doelgroep. Vooral de reguliere invoegbedrijven spannen hier de kroon.

Tabel 3.3.2.d

Nationaliteit	Sociale werkplaatsen		Lokale diensteneconomie		Invoegbedrijven			Werkervaringsbedrijven	
	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld IB	tewerkgesteld IB/DC	potentieel	tewerkgesteld
Belg	94%	88%	86%	85%	88%	73%	86%	92%	86%
EU-15	3%	2%	4%	3%	3%	2%	3%	3%	2%
Nieuwe EU-10	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	0%
Niet-EU	3%	9%	10%	11%	9%	23%	11%	4%	7%
Onbekend	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<i>p* (Niet-EU)</i>		< 0.001		0.46		< 0.001	< 0.05		< 0.001
<i>N</i>	8 234	3 928	57 924	496	64 209	616	1 337	63 697	4 349

Noot *: Deze p-waarden hebben betrekking op een z-test die het verschil tussen twee proporties test uit twee verschillende steekproeven. Het geeft de kans dat het verwerpen van de hypothese dat beide proporties aan elkaar gelijk zijn foutief is. De getoetste hypothese betreft hierbij verschillen in de proportie niet-EU onderdanen.

Tabel 3.3.2.e

Etnische achtergrond	Sociale werkplaatsen		Lokale diensteneconomie		Invoegbedrijven			Werkervaringsbedrijven	
	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld	potentieel	tewerkgesteld IB	tewerkgesteld IB/DC	potentieel	tewerkgesteld
Europees (EU-15)	86%	86%	79%	77%	80%	63%	82%	85%	80%
Europees (nieuwe EU-10)	0%	0%	1%	0%	1%	1%	1%	0%	0%
Magrebijns / Turks	11%	8%	10%	14%	10%	18%	8%	9%	11%
Andere Niet-Europees	2%	5%	11%	8%	9%	17%	9%	5%	5%
Onbekend	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<i>p* (Niet EU)</i>		1		0.59		< 0.001	0.06		< 0.001
<i>N</i>	8 234	3 928	57 924	496	64 209	616	1 337	63 697	4 349

Noot *: Deze p-waarden hebben betrekking op een z-test die het verschil tussen twee proporties test uit twee verschillende steekproeven. Het geeft de kans dat het verwerpen van de hypothese dat beide proporties aan elkaar gelijk zijn foutief is. De getoetste hypothese betreft hierbij verschillen in de proportie Magrebijns/Turks + Andere Niet Europees.

4. Dekkingsgraad van de sociale inschakelingseconomie

In deze sectie gaan we na in welke mate de sociale inschakelingseconomie erin slaagt haar doelgroep te bereiken door per werkvorm de dekkingsgraad weer te geven. We herinneren eraan dat de berekening van deze dekkingsgraad niet volledig volgens de wettelijke criteria kon gebeuren. Afwijkingen zijn dus mogelijk en enige voorzichtigheid bij de interpretatie van deze gegevens is geboden. Anderzijds geeft dit materiaal een eerste indicatie van de dekkingsgraad en laat het ons toe om de dekkingsgraad in perspectief te plaatsen door ruimtelijke verschillen te achterhalen in de mate waarin de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie in staat zijn om tewerkstelling te bieden voor de doelgroep waarvoor ze opgericht werden. Deze kaarten vatten daardoor de drie delen van de monitor samen. Enerzijds geven ze de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie weer op vestigingsniveau. Anderzijds geeft de kleurintensiteit per gemeente de verhouding weer tussen de tewerkgestelde doelgroep en de totale doelgroep. Met deze totale doelgroep bedoelen we de som van de potentiële en de tewerkgestelde doelgroep. Zodoende:

$$\text{Dekkingsgraad} = \text{tewerkgestelde doelgroep} / (\text{potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})$$

De bollen op de kaart geven weer in welke gemeenten de ondernemingen zich bevinden op vestigingsniveau. De grootte van deze bollen geeft de geaggregeerde omvang van de vestigingen weer in termen van tewerkstelling op het niveau van een gemeente. Een grote bol kan dus wijzen op een gemeente met één grote onderneming die veel mensen tewerkstelt maar evengoed naar een gemeente met veel kleine ondernemingen die samen veel mensen tewerkstellen. We dienen er ook rekening mee te houden dat we geen informatie hebben over het aantal doelgroepwerknemers per gemeente op vestigingsniveau. Dit wil zeggen dat niet elke stip of bol op de kaart ook automatisch betekent dat er doelgroepmedewerkers tewerkgesteld zijn⁴⁹. Vooral bij invoegbedrijven en werker-varingsbedrijven is daarom voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van deze kaarten.

Tenslotte merken we ook op dat de data achter de kaarten een complex(er) achterliggend verhaal weergeven. We kunnen een hoge dekkingsgraad hebben in een gemeente omdat de potentiële doelgroep in die gemeente erg laag is. Omgekeerd kan het zijn dat bepaalde gemeenten in absolute aantallen veel tewerkgestelde doelgroepwerknemers hebben en tegelijkertijd toch een lage dekkingsgraad hebben omdat de potentiële doelgroep in die gemeenten ook groot is.

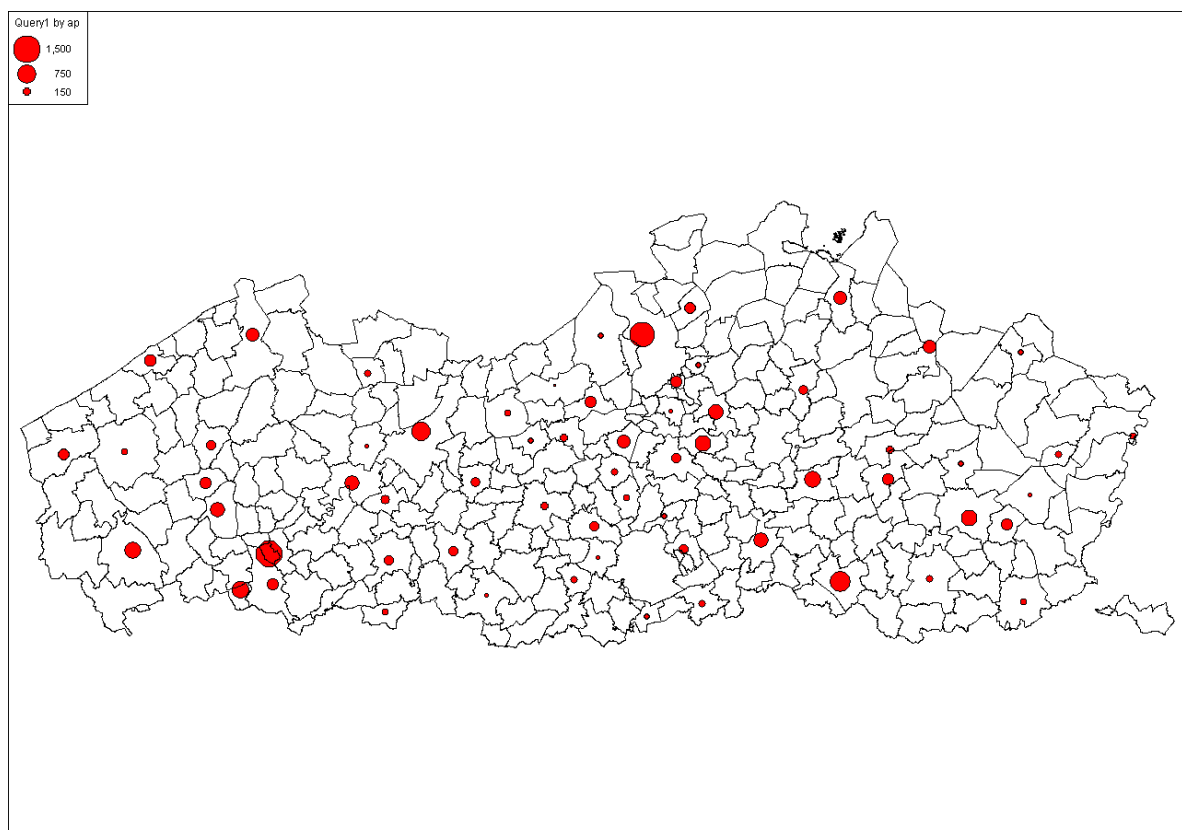
⁴⁹ In theorie zou dit verholpen kunnen worden door de betalingsgegevens op werknemersniveau van het VSA WSE met behulp van het rijksregisternummer te koppelen aan gegevens van de RSZ en RSZ/PPO. Geïndividualiseerde gegevens worden echter niet zomaar vrijgegeven bij deze instanties.

4.1 Beschutte werkplaatsen

Voor wat beschutte werkplaatsen betreft rapporteren we alleen hun geografische locatie op vestigingsniveau en de grootte van deze ondernemingen in termen van tewerkstelling. We hebben immers geen accurate informatie over de volledige tewerkgestelde doelgroep. Ook de afbakening van de potentiële doelgroep is niet eenvoudig. In de toekomst zou dit echter wel mogelijk moeten zijn, mits bijkomende afstemming met de VDAB.

We stellen vast dat de beschutte werkplaatsen vooral geconcentreerd zijn rond industriële gebieden, zoals Antwerpen, Mechelen, Brussel en Gent en langs de belangrijke autowegen in België. Dit is niet verwonderlijk aangezien de meeste beschutte werkplaatsen actief zijn in een business-to-business markt. Een lokalisatie dichtbij de klant is dan ook belangrijk om aan just-in-time opdrachten te kunnen voldoen en de *modal shift* bij het transport van goederen te beperken. Dit verklaart tegelijk ook de geringere aanwezigheid van beschutte werkplaatsen in de Antwerpse Kempen, Noord-Limburg, het Meetjesland en de Vlaamse Ardennen. De meer dan proportionele vertegenwoordiging van beschutte werkplaatsen in Zuid-West-Vlaanderen is dan weer opmerkelijk.

Kaart 1. Ruimtelijke spreiding beschutte werkplaatsen

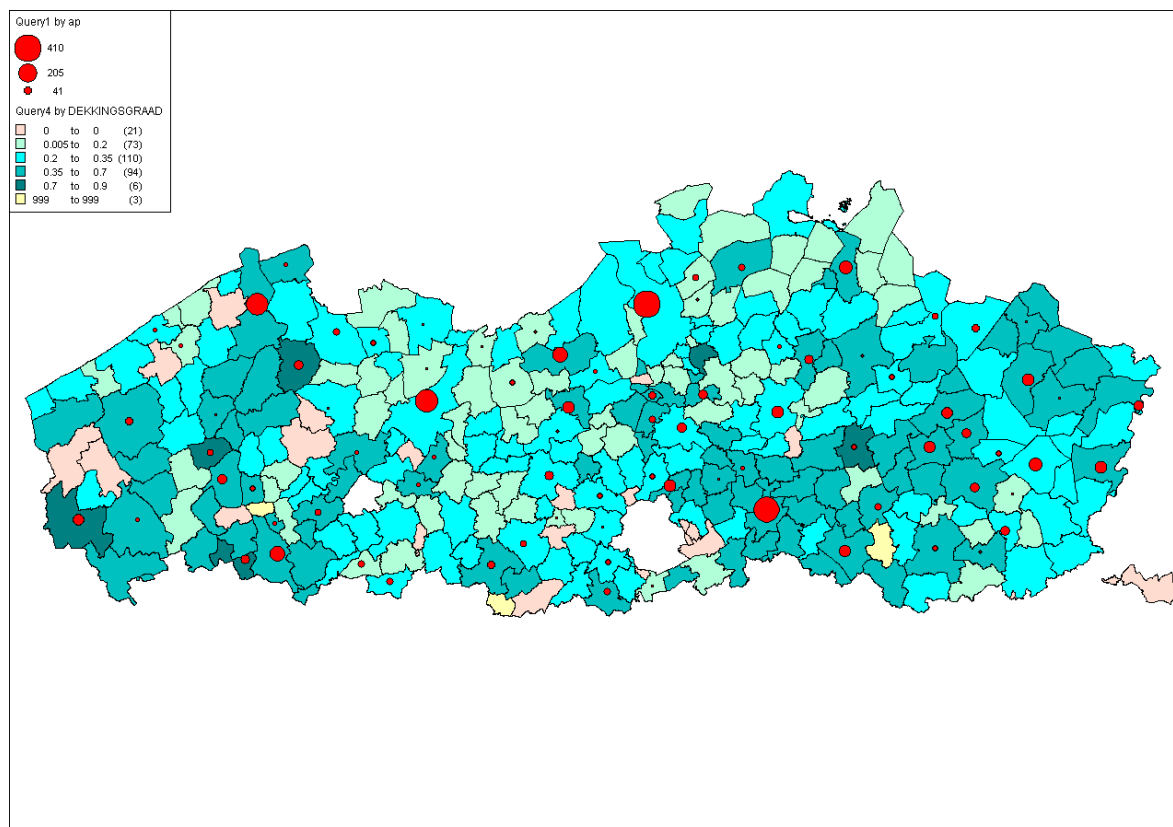

4.2 Sociale werkplaatsen

Voor de hele sector samen is dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen vrij hoog, met name 32%.⁵⁰ Dit is voornamelijk toe te schrijven aan het feit dat de omvang van de potentiële doelgroep vrij klein is. De afbakening van de potentiële doelgroep die wij hanteerden vormt daarbij enerzijds een overschatting, vermits we enkel rekening hielden met de personen die laaggeschoold en vijf jaar werkloos zijn. Anderzijds is er ook sprake van een onderschatting, aangezien enkel personen die zich als werkzoekende geregistreerd hebben in de data opgenomen zijn.

Hoe lichter de inkleuring van de gemeente, hoe lager de dekkingsgraad. Zo zijn er 21 gemeenten waar niemand van de potentiële doelgroep aan de slag is binnen een sociale werkplaats. In 94 gemeenten ligt de dekkingsgraad tussen de 35% en de 70%. In zes gemeenten ligt de dekkingsgraad dan weer tussen de 70% en de 90%. Voorts zijn er drie gemeenten waar geen enkele inwoner tot de potentiële doelgroep behoort. Tot slot is er één gemeente (wit ingekleurd) waar niemand van de potentiële doelgroep maar ook niemand van de tewerkgestelde doelgroep woont. Ook Brussel is wit gekleurd aangezien we ons hierbij concentreren op het Vlaams Gewest. Verder lezen we in deze kaart dat de provincies Vlaams Brabant, Limburg en West-Vlaanderen een relatief hoge dekkingsgraad hebben in vergelijking met Oost-Vlaanderen en Antwerpen.

Kaart 2. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad sociale werkplaatsen

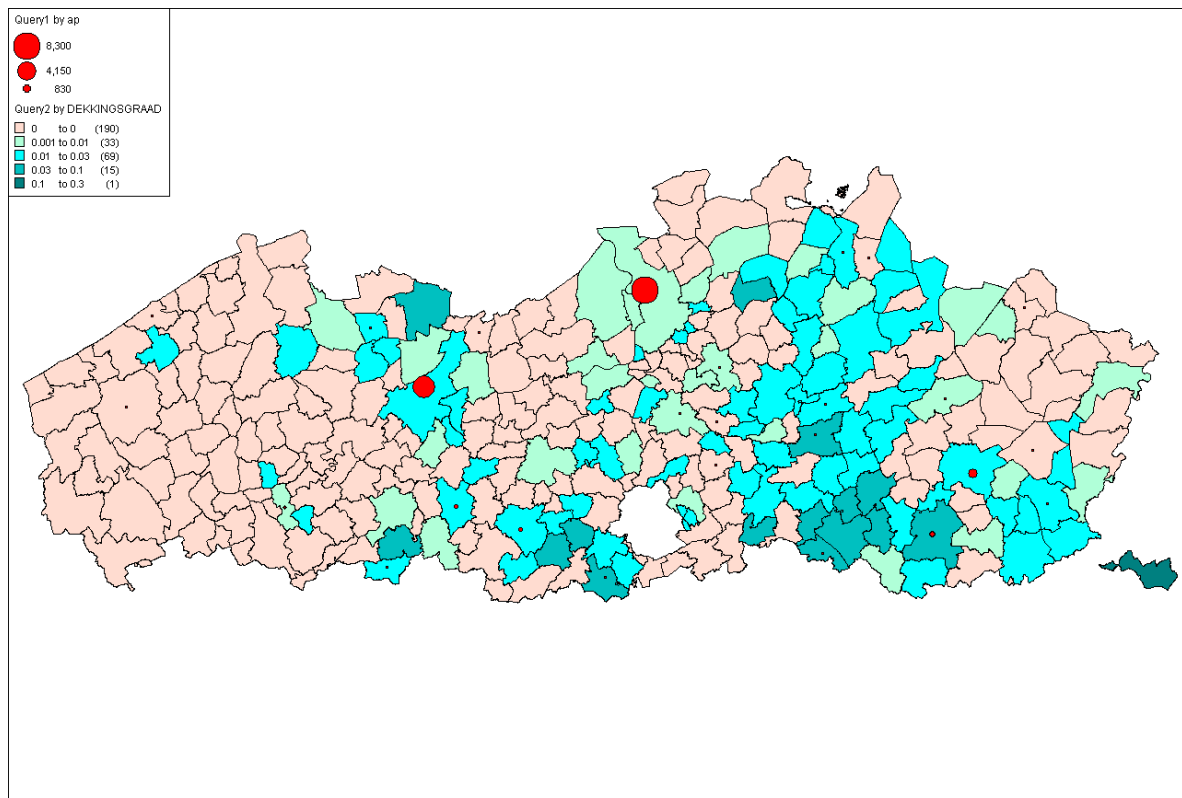

⁵⁰ Dekkingsgraad sociale werkplaatsen = tewerkgestelde doelgroep van de sociale werkplaatsen volgens de betalingsgegevens van het VSA WSE (= 3 938) / (tewerkgestelde doelgroep (= 3 938) + potentiële doelgroep (= 8 234)).

4.3 Lokale diensteneconomie

Op basis van de gegevens waarover wij beschikken bedraagt de dekkinggraad voor de lokale diensteneconomie amper 1%.⁵¹ De kaart van de lokale diensteneconomie geeft een zeer partieel beeld vermits we hier enkel over informatie beschikken van 18 collectieve invoegbedrijven. Het is dan ook niet zinvol om op basis van deze gegevens uitspraken te doen over de dekkinggraad. Dit probleem zal in de toekomst echter opgelost geraken wanneer gegevens beschikbaar komen uit de periode na de inwerkingtreding van het decreet ter zake.

Kaart 3. Ruimtelijke spreiding en dekkinggraad lokale diensteneconomie

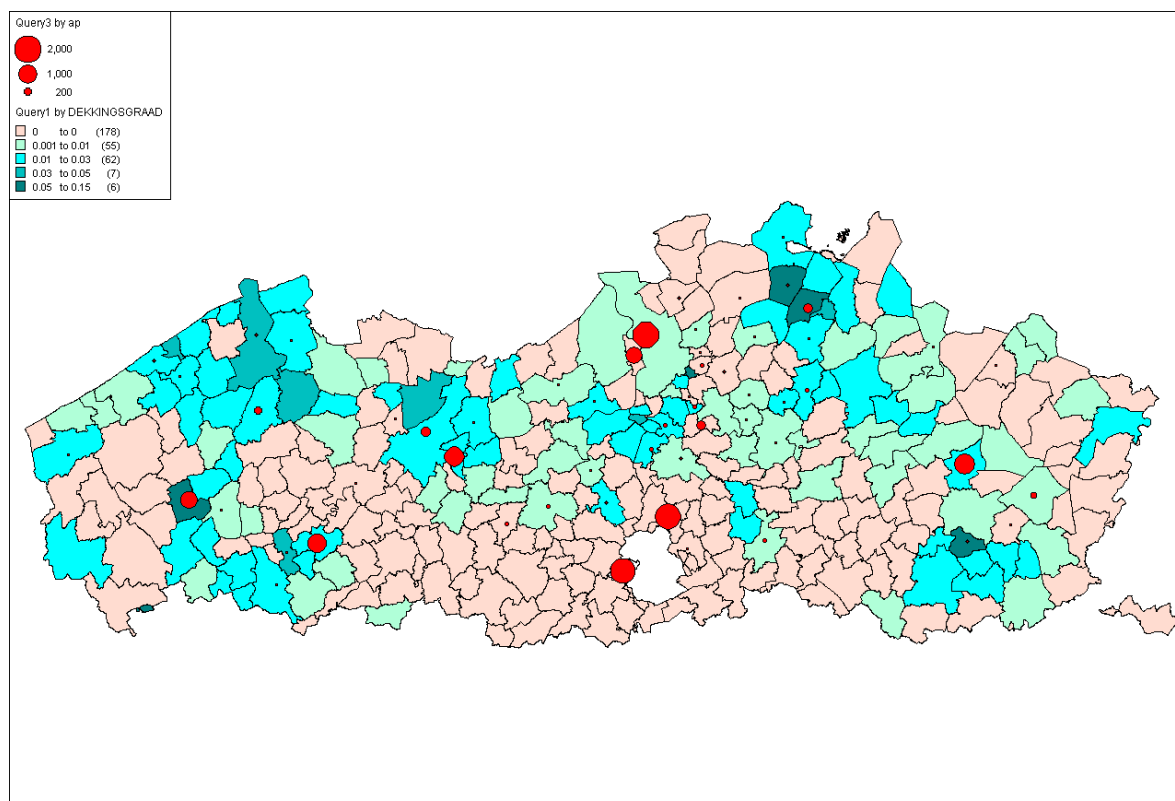
⁵¹ Dekkinggraad lokale diensteneconomie = tewerkgestelde doelgroepmedewerkers volgens de betalingsgegevens van het VSA WSE (= 496) / (tewerkgestelde doelgroepmedewerkers (= 496) + potentiële doelgroep (= 57 924))

4.4 Invoegbedrijven (zonder dienstencheque erkenning)

De dekkingsgraad voor de invoegbedrijven bedraagt 1%.⁵² Dit is laag omdat in vergelijking met het aantal tewerkgestelde invoegmedewerkers de potentiële doelgroep zeer groot is. Bovendien betreft het een doelgroep die slechts tijdelijk als doelgroep genoteerd staat (i.e. zo lang de degressieve subsidiëring niet afgelopen is). Het betreft met andere woorden een momentopname en geeft geen beeld van de cumulatieve doelgroep tewerkstelling. Dit alles komt ook tot uiting in de kaart. Maar liefst 178 gemeenten hebben geen enkele inwoner die als doelgroepwerknemer tewerkgesteld is in een invoegbedrijf. De zes gemeenten met de hoogste dekkingsgraad hebben een dekkingsgraad van 5% à 15%. Verder valt de sterke regionale clustering van invoegbedrijven op. Zo heeft elke Vlaamse provincie wel een of meerdere clusters van gemeenten met een relatief hogere dekkingsgraad. De provincie Vlaams Brabant blijft relatief ongedekt op dit vlak.

Tenslotte merken we nog op dat tamelijk wat invoegbedrijven reguliere bedrijven zijn en grote bollen op de kaart dus niet wijzen op een omvangrijke tewerkstelling van doelgroepwerknemers maar eerder op de aanwezigheid van reguliere bedrijven die in die gemeenten samen een grote totale tewerkstelling hebben. Bovendien rapporteren we hier op vestigingsniveau en weten we niet welke vestigingen al dan niet doelgroepmedewerkers tewerkstellen. Bijgevolg komen we ook vestigingen tegen van invoegbedrijven in gebieden waar geen enkele doelgroepwerknemer tewerkgesteld is.

Kaart 4. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad invoegbedrijven (zonder dienstencheque erkenning)

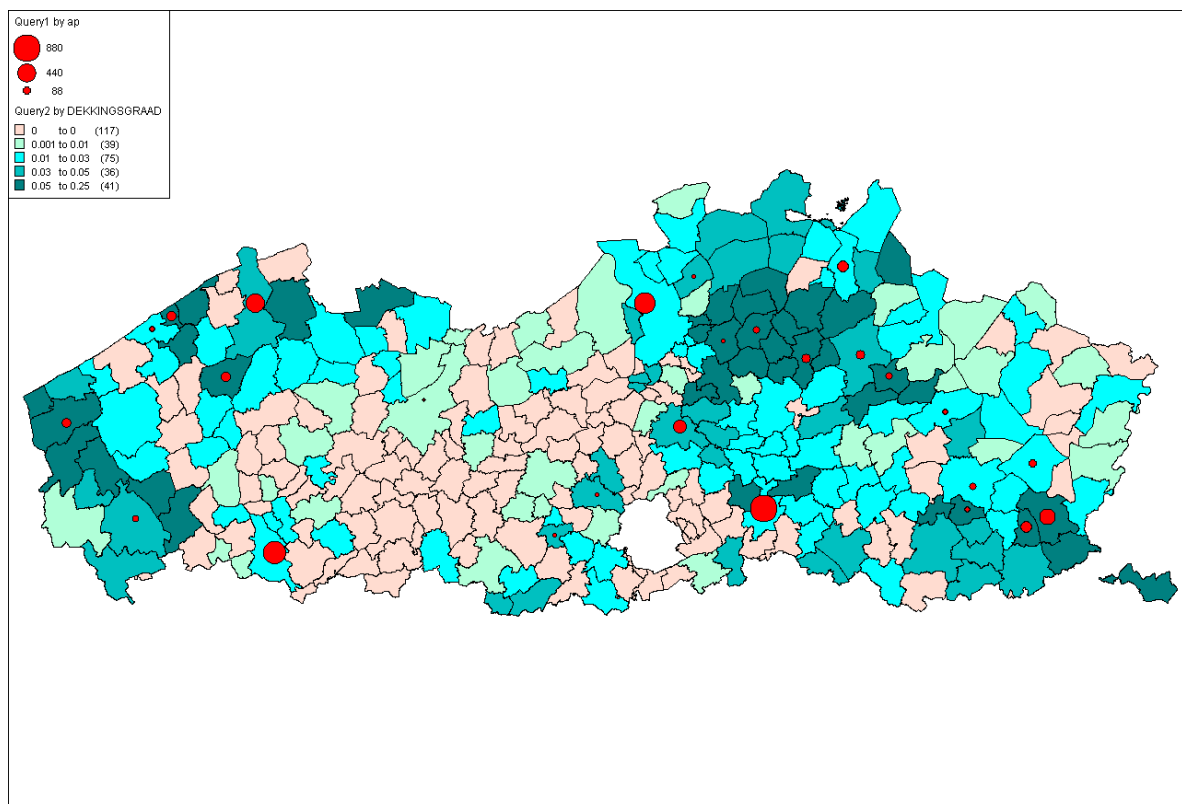

⁵² Dekkingsgraad Invoegbedrijven = tewerkgestelde doelgroepmedewerkers volgens de betalingsgegevens van het VSA WSE (616) / (tewerkgestelde doelgroepmedewerkers (616) + potentiële doelgroep (64 825))

4.5 Invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning

De totale dekkinggraad voor de invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning bedraagt 2%.⁵³ Ook hier betreft het dezelfde grote potentiële doelgroep als bij invoegbedrijven zonder dienstencheque erkenning. We stellen vast dat in 117 gemeenten geen enkele doelgroepwerknemer woont van een invoegbedrijf met dienstencheque erkenning. Vooral de provincie Oost-Vlaanderen hinkt wat dit betreft flink achterop. In 41 gemeenten bedraagt de dekkinggraad dan weer tussen de 5% en de 25%. Het is opvallend dat ook hier een clustering optreedt van gebieden met een relatief hoge dekkinggraad, met name in de Westhoek, de regio rond Brugge, de Antwerpse Kempen en in Haspengouw.

Kaart 5. Ruimtelijke spreiding en dekkinggraad invoegbedrijven met dienstencheque erkenning

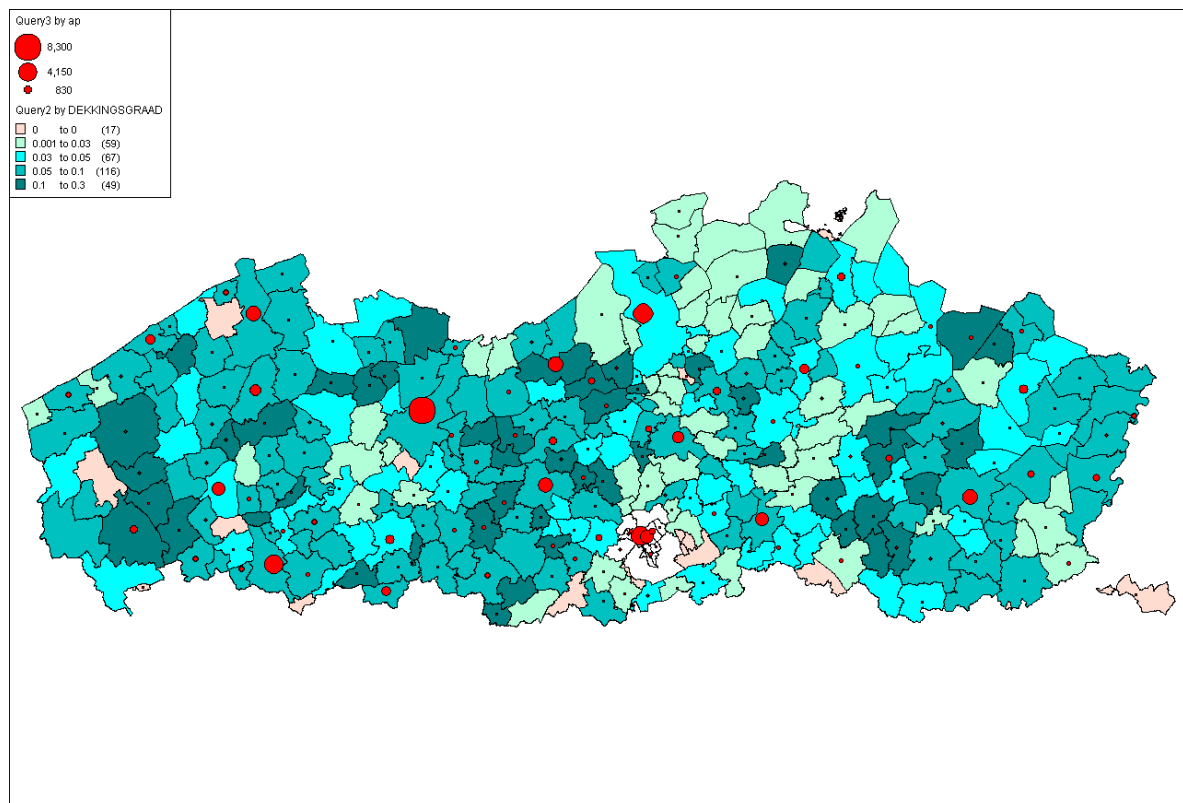
⁵³ Dekkinggraad invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning = tewerkgestelde doelgroepmedewerkers volgens de betalingsgegevens van het VSA WSE (= 1 337) / (tewerkgestelde doelgroepmedewerkers (= 1 337) + potentiële doelgroep (= 64 825)).

4.6 Werkervaringsbedrijven

De dekkingsgraad voor de werkervaringsbedrijven is op die van de sociale werkplaatsen na de hoogste, 6%.⁵⁴ Andermaal betreft het hier ook een zeer grote potentiële doelgroep. Toch zijn er slechts 17 gemeenten zonder inwoners die als doelgroepwerknemer in een werkervaringsbedrijf werken. Bij 49 gemeenten bedraagt de dekkingsgraad tussen de 10% en de 30%. In tegenstelling tot andere werkvormen heeft de provincie Oost-Vlaanderen deze keer een relatief hoge dekkingsgraad, samen met de provincies West-Vlaanderen en Limburg. Het is vooral de provincie Antwerpen die deze keer achterop hinkt.

Net als bij de invoegbedrijven merken we hier ook op dat de bollen op de kaart een vertekend beeld geven aangezien niet alle vestigingen ook effectief doelgroepwerknemers tewerkgesteld hebben.

Kaart 6. Ruimtelijke spreiding en dekkingsgraad werkervaringsbedrijven

⁵⁴ Dekkingsgraad werkervaringsbedrijven = tewerkgestelde doelgroepmedewerkers volgens de betalingsgegevens van het VSA WSE (= 4 349) / (tewerkgestelde doelgroepmedewerkers (= 4 349) + potentiële doelgroep (= 63 697)).

5. Conclusies

Dit rapport beschrijft de conceptualisering en de resultaten van een eerste uitdraai van een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Deze monitor laat ons toe om een profielschets op te stellen van de ondernemingen, de werknemers en de potentiële doelgroep van de sociale inschakelingseconomie. Daarnaast geeft dit rapport ook een indicatieve weergave van de dekkingsgraad van de sociale inschakelingseconomie en de ruimtelijke spreiding ervan. Hoewel de meeste administratieve databanken waarop dit monitoringinstrument gebaseerd is nog niet volledig rijp zijn voor dit soort werk, kunnen we toch al een aantal voorzichtige conclusies trekken uit de profielschets die eruit voortvloeit.

Uit het basisprofiel van de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie blijkt onmiddellijk de eigenheid van de verschillende werkvormen waaronder ze ressorteren. In dit veelkleurig pallet vinden we beschutte werkplaatsen, die het leeuwendeel van de doelgroep tewerkstelling in de sociale inschakelingseconomie verzorgen, met veelal een middelgrote tot grote schaal. Sociale werkplaatsen richten zich eveneens bijna uitsluitend op de tewerkstelling van doelgroepwerknemers, maar kennen dan weer gemiddeld een kleinere schaal. Invoegbedrijven en werkervaringsbedrijven hebben dan weer een gevarieerd profiel, zowel in termen van schaalgrootte als in termen van het percentage doelgroep tewerkstelling. Op financieel vlak zien we dat beschutte en sociale werkplaatsen een vrij goede tot uitstekende liquiditeits- en solvabiliteitspositie hebben. Nochtans worden deze ondernemingen gekenmerkt door netto-desinvesteringen, wat gegeven hun snel evoluerende marktpositie een aandachtspunt is. Vooral beschutte werkplaatsen, waarvan een kwart operationele verliezen leidt, komen hierdoor in een kwetsbare positie terecht.

De sociale inschakelingseconomie kent zowel ondernemingen uit de publieke als uit de private sector. Diverse overheden zijn voornamelijk actief als werkervaringsbedrijf of in de lokale diensteneconomie. Binnen de private sector kunnen we het onderscheid maken tussen de non-profit (beschutte en sociale werkplaatsen) en de for-profit (invoegbedrijven). Invoegbedrijven met dienstencheque erkenning hebben daarbij een gemengd profiel en zijn de enige werkvorm, naast de activiteitencoöperatie, die het statuut van vennootschap met sociaal oogmerk ontdekt hebben. Ondanks het feit dat dit vso-statuut sinds 1996 in voege is, merken we dat de sociale inschakelingseconomie zich in eerste instantie blijft bedienen van het vzw-statuut. Dit heeft uiteraard ook te maken met het feit dat het vzw-statuut vaak de enige toegelaten rechtsvorm vormt om als privaatrechtelijk initiatief een erkenning te krijgen in de sociale inschakelingseconomie.

Om het activiteitenprofiel van de sociale inschakelingseconomie in kaart te brengen, treden nog tal van meetproblemen op. Het indicatieve profiel dat we konden opstellen levert daarom ook geen verrassingen op. Zoals verwacht zijn de meeste ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie actief in de maatschappelijke dienstverlening. Bijna alle beschutte werkplaatsen richten zich op assemblage, conditionering en mailings. Het activiteitspectrum van beschutte werkplaatsen is echter nog veel breder. Deze rijkdom is moeilijk in kaart te brengen op basis van beschikbare administratieve databanken. Binnen het geheel van de sociale werkplaatsen maken kring(loop)winkels een omvangrijke deelgroep uit. Invoegbedrijven komen we onder meer tegen in de bouw, vervoer en/of industrie.

Wat de subsidiestructuur betreft, kunnen we momenteel enkel een gedetailleerd profiel opstellen voor beschutte en sociale werkplaatsen. Hier stellen we vast dat bedrijfssubsidies en compenserende bedragen minder dan 45% van de bedrijfsopbrengsten uitmaken, wat dus wil zeggen dat meer dan de helft van de operationele ontvangsten in de markt moet verdiend worden. Verder zien we dat vooral sociale werkplaatsen en invoegbedrijven met een dienstencheque erkenning gebruik

maken van bijdrageverminderingen voor doelgroepwerknemers. Meer dan één op vijf werknemers binnen de sociale werkplaatsen is een SINE-werknemer.

In een tweede luik werd een profielschets opgemaakt van de doelgroepwerknemers van al deze werkvormen, maar ook van de omkadering van beschutte en sociale werkplaatsen. Vooral voor beschutte werkplaatsen ontbreekt het hier aan accurate en volledige informatie. Op werkervaringsbedrijven en invoegbedrijven met dienstencheque erkenning na, merken we dat de sociale inschakelingseconomie relatief meer mannen tewerkstelt dan vrouwen. Over alle doelgroepen heen is de modale doelgroepwerknemer een veertiger. Binnen de sociale werkplaatsen is bijna de helft van de doelgroepwerknemers ouder dan 45. Ook binnen de omkadering van beschutte werkplaatsen komt de vergrijzingsproblematiek duidelijk naar voren. Verder stelt de sociale inschakelingseconomie, zoals verwacht, hoofdzakelijk laag- en middengeschoolden tewerk. Wat de lonen betreft, stelden we vast dat de daglonen van doelgroepwerknemers grotendeels gelijklopen in beschutte en sociale werkplaatsen en er het laagst liggen in vergelijking met de andere werkvormen. De daglonen voor doelgroepwerknemers liggen dan weer het hoogst in de invoegbedrijven.

Wanneer we de tewerkgestelde doelgroep vergelijken met de potentiële doelgroep van de verschillende werkvormen stellen we vast dat ondernemingen in alle werkvormen relatief minder ouderen, vrouwen en laaggeschoolden tewerkstellen dan aanwezig in de potentiële doelgroep. Daartegenover staat dat ze meer allochtonen bereiken dan het relatieve aandeel allochtonen in de potentiële doelgroep. Vooral invoegbedrijven spannen hier de kroon. De hypothese dat daarbij vooral relatief hoger geschoolde allochtonen aan de bak komen, blijkt niet te kloppen. Wat het omkaderingspersoneel bij beschutte en sociale werkplaatsen betreft, zijn medewerkers van allochtone afkomst dan weer relatief schaars. Doelgroepwerknemers in beschutte en sociale werkplaatsen, maar ook in de lokale diensteneconomie en normale invoegbedrijven, werken aan een relatief hoge opdrachtgrootte. Voltijdse contracten zijn dan weer schaars voor doelgroepwerknemers in invoegbedrijven met dienstencheque erkenning en in werkervaringsbedrijven.

De opdracht van de monitor bestond uit het ontsluiten van administratieve databanken om de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen zo goed mogelijk in kaart weten te brengen. Zoals al aangegeven in het voorwoord zal de meerwaarde vooral liggen in het jaarlijks uitdraaien van deze monitor zodat evoluties in kaart kunnen gebracht worden. De kracht en de meerwaarde van dit monitoringinstrument zal vooral dan maar ten volle tot uiting kunnen komen. Om deze jaarlijkse oefening vlot en zinnig te kunnen uitvoeren, dienen wel een aantal zaken aangepakt worden. De sleutel voor de monitor zoals die nu is opgesteld, zijn de betalingsgegevens van het VSA WSE. Deze databank is echter nooit opgesteld met als doel de basisbron te zijn voor een monitoring van de sociale inschakelingseconomie. Daartoe dienen eerste bepaalde gegevens beter gestructureerd en verzameld te worden. Zoniet gaat veel energie verloren in het rijmen van verschillende bronnen en het rapporteren van onvolledige informatie. De gegevens die de dienst screening en ondersteuning van het VSA WSE voor de beschutte en sociale werkplaatsen bijhoudt, leveren alleszins een schat aan informatie voor monitoring. We bepleiten dan ook de uitbreiding van deze gegevensverzameling voor alle werkvormen in de sociale inschakelingseconomie. Voor verdere beleidsaanbevelingen ter zake verwijzen we echter naar het methodologierapport.

Referenties

Ahlert, G. 2005. *Sportsatellitensysteme, Vergleich der konzeptionellen Grundlagen in Deutschland und Frankreich*. Studie der Gesellschaft für wirtschaftliche Strukturforschung im Auftrag des Bundesinstituts für Sportwissenschaft, Osnabrück.

Barea, J. & Monzón Campos, J.L. 2006. *Manual for drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies*. Luik: CIRIEC, 194p.

Boeykens, J., Haerincq, F. & Aerts, H. 2005. *Beschutte werkplaatsen – analyse 2004: vaststellingen, knelpunten en beschouwingen*. Brussel: VFSIPH, dienst inspectie, 116p. + bijlagen.

Borzaga, C. & Defourny, J. (eds.) 2001. *The Emergence of Social Enterprise*, London and New York: Routledge.

Coates, A. 2008. *Juridische aspecten eigen aan de sociale economie – Onderzoek juridische statuten*. Antwerpen: Steunpunt WSE, 128p.

Coates, A. & Van Opstal, W. 2009. *The Joys and Burdens of Multiple Legal Frameworks for Social Entrepreneurship – Lessons from the Belgian Case*. Working Paper on Social and Co-operative Entrepreneurship 09.03, 68p.

de Boer, B. et al. 2004. *Satellietrekeningen voor het Toerisme, Nederland, 1999. Eindrapport*. Voorburg: CBS, 122p.

Defourny, J. & Nyssens, M. 2008. Social Enterprise in Europe: Recent Trends and Developments, *Social Enterprise Journal* 4 (3): 202-228.

Dujardin, A., Mertens, S. & Van Opstal, W. 2008. De vennootschap met sociaal oogmerk, in Van Opstal, W., Gijssels, C. & Develtere, P. (red.) 2008. *Coöperatief ondernemen in België: theorie en praktijk*. Acco, Leuven, pp. 121-153.

Gijssels, C. & Van den Broeck, G. 2008. *Technisch voorrapport. Monitorinstrument voor de sociale economie in Vlaanderen*. Leuven: Steunpunt WSE, 183p.

Pacolet, J. & Borghgraef, M. 2008. *De invoering van gezondheidszorgrekeningen in België: een stand van zaken en een doorlichting van de reeds gerealiseerde werkzaamheden anno 2003*. Leuven: HIVA-K.U.Leuven, 198p.

Pacolet, J., Van Opstal, W. & Borghgraef, M. 2008. *Wie betaalt de social profit in Vlaanderen? Proeve tot satellietrekeningen in Vlaanderen voor de sectoren gezondheidszorg, welzijn en de socioculturele sector anno 2003*. Leuven: HIVA-K.U.Leuven, 300p.

Mertens, S. 2002. *Vers un compte satellite des institutions sans but lucratif en Belgique*. Thèse de doctorat en sciences économiques, Université de Liège, 345p.

Nyssens, M. (ed.) 2006. *Social Enterprise. At the Crossroads of Market, Public Policies, and Civil Society*, Routledge, London and New York.

OESO. 2000. *A System of Health Accounts*, Parijs: OESO, 205p.

Samoy, E. 2008. *Handicap en Arbeid*, Brussel: Departement Werk en Sociale Economie.

Van De Putte, I. & Pacolet, J. 2005. *Sociale noodzaak en economische levensvatbaarheid van de beschutte werkplaatsen*. Leuven/Tienen: HIVA-K.U.Leuven/VLAB, 112p.

Van Opstal, W. & Pacolet, J. 2007. *Een markt voor beschutte werkplaatsen in Vlaanderen*, Leuven/Tienen: HIVA-K.U.Leuven/VLAB, 209p.

Bijlage 1. Boordtabel monitor sociale inschakelingseconomie

Boordtabel 2007	BW	SW	LDE*	IB	IB-DC	WEP	AC
1. Basisprofiel ondernemingen							
aantal ondernemingen	54	98	18	84	31	367	3
aantal doelgroepwerknemers (eenheden)	15 554	3 262	496	616	1 337	4 349	nb
aantal doelgroepwerknemers (VTE)	14 515	2 880	458	539	767	3 093	nb
% doelgroepwerknemers in de onderneming	81%	54%	3%	4%	27%	5%	nb
% omkadering in de onderneming	15%	19%	nb	nb	nb	nb	nb
omzet (in miljoen euro)	309	64	28	1 069	36	414	nb
bruto toegevoegde waarde (in miljoen euro)	185	35	21	432	31	773	nb
2. Financieel profiel ondernemingen							
% ondernemingen met current ratio < 1	7%	9%	44%	33%	8%	17%	nb
mediaan solvabiliteitsratio	0,77	0,51	0,13	0,30	0,46	0,56	nb
% operationeel verlieslatend	26%	14%	0%	9%	0%	19%	nb
% ondernemingen dat netto desinvesteert	42%	71%	nb	nb	nb	nb	nb
3. Organisatieprofiel ondernemingen							
% vzw	98%	99%	56%	0%	3%	66%	0%
% vso	nvt	0%	0%	6%	48%	0%	100%
% coöperatie	nvt	0%	nvt	17%	67%	1%	100%
4. Subsidieprofiel ondernemingen							
% bedrijfsopbrengsten	41,9%	45,4%	nb	nb	nb	nb	nb
% doelgroepbijdragevermindering RSZ	1%	11%	9%	2%	6%	2%	nb
% SINE-werknemers	2%	22%	0,19%	nb	16%	nb	nb
5. Activiteiten ondernemingen							
% administratieve en ondersteunende diensten	9%	18%	41%	33%	79%	22%	nb
% menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	100%	98%	53%	4%	83%	69%	nb
6. Profiel tewerkgestelde doelgroep							
% vrouwen	39%	41%	21%	43%	98%	71%	nb
% 50+	16%	21%	14%	11%	15%	12%	nb
% laaggeschoold	nb	79%	64%	64%	67%	52%	nb
% allochtoon	nb	13%	22%	36%	18%	16%	nb
% alleenstaand of hoofd eenoudergezin	24%	41%	38%	30%	34%	32%	nb
% andere inwonende / collectief huishouden	41%	17%	24%	17%	6%	15%	nb
gemiddelde opdrachtgrootte	92%	88%	92%	88%	57%	71%	nb
% met voltijdse betrekking	77%	67%	79%	68%	3%	35%	nb
% met uitkering arbeidsongeschiktheid	14%	5%	1%	2%	1%	1%	nb
modus dagloon (in euro)	65	65	75	85	75	75	nb
7. Profiel potentiële doelgroep							
% vrouwen	nb	52%	55%	54%	54%	55%	nb
% 50+	nb	41%	38%	37%	37%	35%	nb
% laaggeschoold	nb	100%	68%	70%	70%	67%	nb
% allochtoon	nb	13%	22%	20%	20%	15%	nb
8. Dekkingsgraad							
% dekkingsgraad (tewerkgestelde doelgroep / totale doelgroep)	nb	32%	1%	1%	2%	6%	nb

Noot *: De cijfers inzake de lokale diensteneconomie hebben voor 2007 slechts betrekking op 18 collectieve invoegbedrijven.